

Alfonz Margitić, Krasica:

## Tyrševo delo

Svako je velik čovek ko preživi sama sebe! Osnivač sveslovenskoga, a napose češkoga sokolstva, dr. Miroslav Tyrš preživio je sebe i ostavio za sobom velebno delo, sokolstvo. Sokolska je ideja i nacionalna svest slovenskih naroda poprimila po njemu svoje određenje i smisao. Njegov je uticaj nezaboravan, pa će i ova godina u dolazećim manifestacijama sleta sveslovenskoga sokolstva u Pragu dostojno potcrtati značenje njegova imena u opšte čovečanskoj istoriji. Naša će sokolska istorija napose zabeležiti dane ovoga sleta velikim slovima i ovenčati slavom čoveka, koji je za svoju ideju žrtvovao sebe

U čemu je snaga i polet ideje, koju je Miroslav Tyrš namro sokolstvu, budućem svom naraštaju?

U nacionalnoj slobodi! U čeličnom zdravlju, u snazi i jakom karakteru ličnosti.

Nacionalna sloboda je primarni uslov za moralno i fizičko samoodređenje jednog naroda. Iz ovoga jasno proizlazi, da je Tyrš pre svega ciljao na to, da svoj narod oslobodi tuđeg uticaja; da ga povede domoljubnim pravcem i da u njemu pobudi nacionalnu svest. On je to i postigao. Postigao je živom i pisanom reči. Svojim je primerom ukazivao na ljubav za narod, domovinu, daleko od ličnih interesa i zadevica. S punim pravom možemo mu nameniti reči našeg velikog nacionalnog pesnika I. Mažuranića: »Dobar pastijer jer što kaže inom i sam svojim potvrđuje činom!« Tyrš je rečima i pisanjem ukazivao na opasnosti germanskog uticaja u Češkoj i javno, neustrahivo osuđivao Čehe, koji su prigrlili nemački jezik na štetu svojega. Tyrš je preko vežbaonica i javnih mesta delovao na narod, preporučivao ga i jačao u duhu. Dizao ga u domoljubnim osećajima i pripremljao sledbenike, koji će sobom poneti u budućnost barjak sokolstva, međusobne uzajamnosti i nacionalne ljubavi u polju slovenstva.

On je u duševnom životu slovenstva uspeo podići nepobedivi zid sokolskih radenika, davši mu temelj i smer k podizanju. Sokolska je ideja podignuta na njegovu radu. Njegove su misli poprimljene kao temeljac, na kojem se je kasnije s velikim zamahom i poletom, a u srazmerno kratko vreme, podiglo današnje sokolstvo. Čvrsto, jako i rasprostranjeno diljem čitavoga sveta, gde imade koja pa i malena skupina Slovena. Dobro znamo da se sokolstvo proširilo i van našega kontinenta.

Samo je u zdravlju čovek snažan, i duševno i telesno, pa je osnivač sokolstva dr. Miroslav Tyrš o tome naročito vodio računa i nakon dugog izučavanja klasične kulture tela kod helenskih i rimskih građana, dao sokolstvu telovežbački sustav. Svom je snagom prionuo radu u vežbaonicama, pripre-



Dr. M. Tyrš

majući sposobne prednjake, koji će tada, po uzoru svoga učitelja, saradivati po sokolanama. I danas se još provodi Tyršev telovežbački sustav, koji će, nema sumnje, živeti uporedo sa sokolstvom i koji, dok sokolstvo živi, neće nikada ostariti.

U zdravlju je i snaga a u jednom i drugom ocrtava se karakter ličnosti. Boležljivi i slabi ljudi ne mogu biti istodobno jaki. Njihove su karakterne osobine promenljive i ponajčešće štetne ljudskoj zajednici. Naš narod lepo i značajno potcrtava njihove osobine, kad veli: »do podne su ljuti na sebe, a popodne na ceo svet!«

Bolestan je čovek sitničav i nikada zadovoljan. On ne može stvarati, ne može darivati čovečanstvu plodove svoga uma; ne može prionuti radu s ljubavlju jer kad bi i započeo, na sredini bi sigurno izgubio strpljenje i otkacio od sebe nesvršen ili tek površno izrađen posao.

Potrebno je zdravlje, snaga i čvrst značaj ličnosti! Ove je osobine trebao dr. Miroslav Tyrš uvesti u svoj program sokolstva. I uspeo je. Jakom voljom i retkom pronicavošću uspeo je umetnuti u sokolsku ideju, sve preduvete koji nužno dovode do ostvarenja željenog cilja.

Mi tom prvom sokolu dugujemo mnogo. Na ovogodišnjem se sveslovenskom sletu u Pragu spremamo dostojno da proslavimo spomen njegova imena i njegovih dela. Spremamo se u duhu provesti nekoliko dana s njime. Neposredno s njime, jer on nam je voda, on nam je otac! Iz grla milijunske sokolske vojske čuće se poj pesme zahvalnice neumrlom našem učitelju dru. Miroslavu Tyršu.

---

**Majcan Ivo, Senj:**

## **Tyrševi sledbenici**

Kod osnivanja sokolstva dru Miroslavu Tyršu bijaše misao vodilja — organizovati bratski češki narod, a zatim putem vaspitavanja pojedinaca, preneti svoju veliku i spasonosnu misao u celi narod. Na taj je način počeo odgajati i stvarati novo, zdravo, jako, ustrajno i nacionalno svesno pokolenje, koje će se umeti i moći u odsudnom času s uspehom odupreti svim svojim unutarnjim i vanjskim neprijateljima, zbaciti tuđi jaram i osloboditi se.

Ta velika i sjajna misao i ideja, takvo sokolstvo počelo se brzo širiti među sve slovenske narode, a naročito među one, koji su bili do nedavna potlačeni. I sokolstvo svojom nutarnjom snagom, ustrajnošću i požrtvovnošću i moralnim sadržajem — do danas je u velikoj meri postiglo svoj cilj, — iako je sokolski cilj skoro neostvariv, a misao neiscrpiva.

Naša je dužnost da se što više približimo tome cilju. Snage i potstreka zato nam daje vrela sokolske misli. — Ta misao nas pozivlje da svaki prema svojim sposobnostima, potčinjavajući svoje lične interese — opštem narodnom dobru, unašamo više svetla, radosti i sreće u naš narod.

Radimo dakle u tom duhu, upravimo svoj pogled sokolskom cilju i budimo uvereni, da neće izostati uspesi. Neopazimo li već u kratkom vremenu uspehe, ili doživimo li kakav neuspeh — ne smemo odmah klonuti. — Samo ljudi slabe volje prestaju da rade kod prvog neuspeha i padaju pod prvim udarcima.

I veliki je Tyrš, šireći sokolstvo imao mnogo zapreka, jer su naši dušmani, tadanji gospodari i vlastodršci činili sve samo da mu ometaju rad i da doživi neuspeh. Ali Tyrš je znao da se plod polako razvija i sazreva, pa je zato bio strpljiv i neizmerno ustrajan.

Naša sokolska, jugoslovenska svest i dužnost zahteva od svih nas, a pogotovo to važi za naš naraštaj — na kome će ostati sve skupe tekovine da ih čuva i njima upravlja, da radom i životom, nastoji u našem narodu,

naročito onom neukom i zapostavljenijem, podignuti ljudsko dostojanstvo i pouzdanje u sama sebe. Nadalje osposobiti ga da prigri naše sokolstvo, da svim žarom svojeg čistog srca i zanosom duše zavoli svoju državu. — Danas treba našoj jakoj, mladoj državi ljudi — ne samo oštra uma i jake volje, nego nada sve čista srca i jaka karaktera, koji će u radu za opšte narodno dobro nalaziti svoje lično dobro, svoju sreću. To je naš najviši i najsvetliji zadatak, koji se nameće svakome od nas. —

Rad na podizanju telesne, duševne i moralne snage i nacionalne svesti — povezan s osećajma dužnosti i odgovornosti — čini našu misao, naš cilj i naš život vrednim i večnim. — Tome nastojanju, takvome radu i shvaćanju naše sokolske i nacionalne dužnosti treba podrediti i žrtvovati sve lične i sitne prohteve i dobra. Jedino na taj način ćemo se pokazati vrednim i dostojnim sledbenicima velikoga Tyrša.

Ove godine kada slavimo 100-godišnjicu rođenja našeg velikog učitelja, osnivača i oca sokolstva dra Miroslava Tyrša, a 70-godišnjicu rada prvog sokolskog društva, moramo biti svesni, — koliko je snage putem sokolstva ulio u duše slovenskih naroda. — Da nije bilo Tyrša, da nije stvorio sokolstvo, koje je zatalasalo narodnim masama, a u izabrane unelo poleta i ustrajnosti, požrtvovnog rada i žarke ljubavi za svoj narod i njegovo oslobođenje, tko bi mogao ustvrditi da bi već danas bili skoro svi Sloveni svoji gospodari?

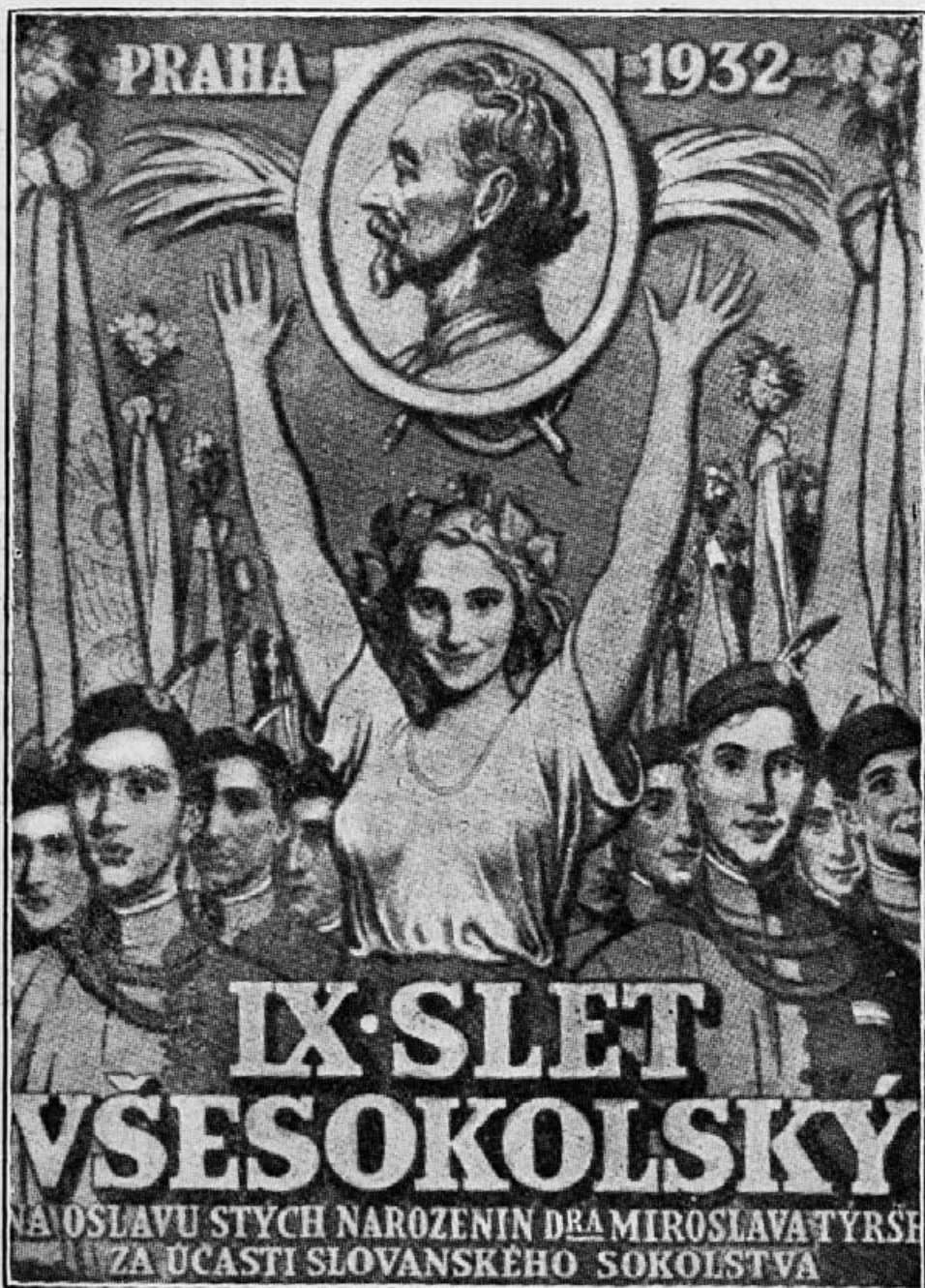
Mi, Tyrševi sledbenici, svesni da se život oko sebe i u sebi ne može učiniti boljim, ako ne uložimo više truda, nego što se to obično od nas traži, — dužni smo i pozvani da u sokolsko-nacionalni rad unesemo što više snage, poleta, savesnosti i ljubavi.

Tko se susteže ili izbegava sokolski rad — taj nije soko, — pravi soko dušom i telom, — jer pravi je soko neimar stvaranja boljeg života naše bolje budućnosti, koji vlastitom pobudom radi i preko onoga, što se od njega traži. — Pravi soko mora postavljati nove i bolje zadatke, kako bi svaki naš posao bio savršeniji, a tim i mi sami. — U tom pravcu delovati znači raditi u Tyrševom sokolskom duhu, znači zaslužiti ime pravog sokola i savesnog i svesnog Tyrševog sledbenika. —



Pastir se veseli proleću





Plakat IX svesokolskog sleta u Pragu 1932. Izradio prof. Maks Švabinský

## Telo in značaj

Ali je med obliko telesa in značajem kakšna zveza?

Bister opazovalec bo brez oklevanja pritrdil. Po postavi, obrazu in kretanjah svojega soseda človek nagonoma sklepa na njegov značaj. Že od nekdaj je človeštvo slutilo, skoro bi rekel, vedelo, da sta oblika telesa in značaj tesno povezana, da je telo verna podoba značaja in narobe. Prav za prav je čudno, da so šele po vojni znanstveniki začeli raziskovati razmerje med obema razpoloma človeškega bitja; čudno je, da se splošno znanega dejstva niso že mnogo prej lotili s točnim znanstvenim opazovanjem.

Nemškega zdravnika Kretschmerja je dolga skušnjava z umobolnimi napotila, da je začel preiskovati vezi med telesom in njegovimi oblikami ter med duševnostjo. Danes je znanost s svojimi dognanji že precej daleč, trditi more, da pripada sleherni človek eni izmed treh skupin, ki jih bomo kasneje označili. Opisani primeri so seve izčiščene skrajnosti. V vsakdanjosti nahajamo le redkokdaj take čiste predstavnike svoje vrste, v ogromni večini smo mešanci, čijih pripadnost je pogostoma težko določiti, zgolj s skrbnim opazovanjem vseh znakov moremo sklepati, h kateri skupini se ta ali oni bolj nagiba.

Po svojih telesih in po svojih značajih smo ljudje razdeljeni v tri velike skupine, med katerimi je mnogo prehodov in odtenkov.

V prvi skupini so **asteniki**, ljudje sloke postave, nežnih, tenkih udov in slabotnega mišičja. Rajši so veliki kakor pa srednje veliki ali majhni. Obseg čez prsi je navadno manjši kakor čez boke, nikdar pa ni večji. Vsa postava se zdi slabotna in suhljata. Čelo je navadno visoko in široko, obličje podolgasto, suho in ostrih potez. Polt je bleda, poraslost, zlasti na obrazu, ne enakomerna. Vrat je dolg in nalahno ukrivljen, zato taki ljudje glavo radi sklanjajo. Pripadniki te skupine niso močni, navadno pa so zelo vztrajni.

Zastopniki druge skupine, **atletiki**, so močni, imajo krepko mišičje, velikost je mnogokrat nadpovprečna. Bistvena oznaka te skupine je, da je obseg čez grudi vedno večji kakor čez boke. Mišičje na hrbtu in na ramenih je dobro razvito, torej so pleča »široka«. Atletik nosi glavo pokonci. Obraz mu je še bolj podolgast kot asteniku, brada je močna, a poteze v obrazu so pogostoma sirove. Polt je največkrat bleda, udje pa so v primeri s trupom krajši nego pri prvi skupini. Roke in noge so vedno velike, kar je še posebna značilnost atletikova.

Zamaščenost je srednja, zato se mišičje pod kožo dobro vidi. Vsa postava izraža silo in močno voljo.

Značilnost tretje skupine, **piknikov**: čez grudi so ožji kakor čez boke. Prsni koš je sicer lahko obsežen in vzbočen, toda tudi trebuh je vsekar obilno razvit. Vse oblike telesa so zaokrožene, ne oglate kakor pri pripadnikih prvih dveh skupin. Debelost, posebno v kasnejših letih, je vedno znatna, zato so taki ljudje večinoma trebušasti. V primeri s trupom so udje največkrat tenki, nežni in kratki, roke so mehke. Nad kratkim in debelim vratom je okrogel in ploščat obraz. Telo pokriva bela, nežna polt, le obraz je zardel.

Te tri vrste so zasidrane v prirodi človeškega bitja ter niso zgolj plod prehrane, podnebja in načina življenja. To dokazuje dejstvo, da astenik lahko je kolikor hoče, pa se ne bo zredil, piknik lahko strada, pa se bo vzlje temu debelil, atletik sme lenariti, pa mu vendarle mišičje primeroma krepko zraste.

Kakor k nekemu trupu spadajo samo taki udje in ne drugačni, samo tak obraz in ne drugačen, tako spada k vsakemu telesu njegovi gradbeni osnovi ustrezajoči značaj. Astenik ne more imeti piknikove duševnosti in narobe.

Spoznali smo, da je vsako telo zgrajeno po nekem osnovnem načrtu, ki se mu prilagajo vsi deli telesa. Kakor more več inženjer iz enega samega dela

pri kakem stroju, ki mu je znana njegova osnova, spoznati, kakšen je bil ves stroj in kako je deloval, tako moremo iz oblike poedinih telesnih delov, tembolj seve iz oblike celega telesa, sklepati na značaj dotičnega človeka.

Astenik je po svoji duševnosti mislec in sanjač. Pri neprestanem modrovanju in mozganju ga vodi fantazija. S svojimi mislimi živi svoje lastno življenje ter se zato ne utegne mnogo meniti za družbo in za svet. Prav zavoljo tega se zdi, da je hladen in neobčutljiv za veselje ali za žalost drugih, dasi je le poredkoma resničen sebičnež. Vede se nerodno in oglato, kakor je oglato njegovo telo. Vedno je vdan skrajnosti, srednje poti, prehoda in popustljivosti ne pozna. Ali neko stvar preklinja ali pa jo povzdiguje pod nebo. Njegova duševnost je razklana. Različne možnosti, ki tiče v takih ljudeh, se utegnejo pod vplivom okolja razviti v čisto nasprotni smeri, toda vedno gre rast do skrajnosti. Prerok in idealist, sebičnež in skopuh, vsi štirje spadajo v isto skupino. Astenik togote ne kaže, temveč jo tlači v svojo notranjost in se »žre«, zamere pa ne pozabi zlepa.

Atlet je v bistvu enak asteniku to je človeku dejanja in hladnega razuma.

Naproti drugim je brezčuten. Označuje ga krepka volja in nenasitna dejavnost, ki z uspehom ni nikdar zadovoljna. Delati mora za vsako ceno, toda vedno se bavi le s tem svetom, s stvarnostjo. Domišljije nima, za miselni svet se ne zanima, občutljivost in mehkoča pa sta mu zoprni.

Zaokroženim telesnim oblikam piknikovim ustreza tudi podoben, zao-krožen, neoglat značaj. Ogibajoč se skrajnosti se vedno drži zlate sredine. Tujemu značaju se z lahkoto prilagodi. Ljubeč veselje in družbo je dovzeten in šaljiv ter ljubi življenje in ga uživa (s čimer pa seve ni mišljeno tako zvano »uživanje«: pijača in jedača). Če se razjezi, utegne divjati in vpiti, a vselej se zelo hitro potolaži in vse pozabi. Ali je jako živahen, delaven, podjeten in bister, ali pa dvomljivec, črnogled in skrbljiv, vedno je prizanesljiv, spravljen in vdan občutkom, zmeraj so prehodi med razpoloženji zglajeni.

Redko naletimo na tako neskaljene primere, kakršne smo pravkar opisali. Mi vsi, skoraj brez izjeme, nosimo znake vseh treh skupin. Mešanci smo, toda vedno se nagibamo pretežno k tej ali k oni skupini.

Teško je reči, kakšen pomen imajo ta dognanja vede za sokolsko telovadbo. Bilo bi dlakocepstvo, če bi hoteli z metodami logike dosledno izvajati posledice, ker nas življenje uči, da bi bilo to pretirano. Bržkone pa se bodo morali naš postopek in naši nameni nekoliko premakniti.

Za vaditelja je poznanje človeških osnovnih tipov in njihove duševnosti v dragoceno pomoč pri občevarju s telovadci in pri proučevanju njihovih značajev. Pa tudi v tolažbo in v izpodbudo mu bo spoznanje, da ni vsak človek za vse, da ne morejo telovaditi vsi enako vneto, ne se vsi enako goreče navduševati za sokolske vzore. Priroda nam je že v zibelki pokazala vsakemu svojo pot. Naloga vzgoje more biti le ta, da izoblikuje do najvišje mogoče popolnosti ono, kar nam je položeno v telo. Astenik ne more biti nikdar atletik, sebičnež ne more biti idealist. Vzgojitelj je uspel, če prvega okrepi, kolikor mu je dano, sebičnost drugega pa nekoliko ublaži.

Op.: astlenés pomeni v grščini slabotno, brez moči, astenik-slabotnež  
Pyknós pomeni v grščini debelo, čokato, piknik-debeluh.





## Dacija

U vrijeme kada su sva crnogorska ministarstva bila u dvoru knjaza Nikole, dacija se donosila lično knjazu svake godine o Mitrovu danu.

Kapetan i komandir Bačo Mićunović, naredi svome pisaru da vidi po protokolu koliko treba da ponese knjazu dacije. Kad mu je kazao, vide da mu fali sto i dvadeset napoleona. Otvori svoje čekmede, izvadi sto i dvadeset napoleona, pa još pridade jedan napoleon i četiri evancike i sve to strpa u torbicu i baci konju o unkašu. Radovan Šogov, kapetan župe iz OZRINIĆA, također nosi daciju. Od iste izuzeo jedan napoleon u zlatu za trošak uz put. Kad su došli na Cetinje, javu se Gospodaru, preko načelnika knjaževu blagajne, Spira Ognjenovića. Sutradan knjaz primi pod »Brijest« svih trideset kapetana i naredi, da im se prvo donese po kava i rakija.

— Kako je u narodu?

— Kako dje Gospodaru. Godina slabo rodila. Na žive smo muke bili dok smo ovo dacije skunatorili.

— Kamo te Špire?

— Zapovijeda Gospodaru.

— Ajde pa čitaj, koliko je koji kapetan skupio od naroda.

Špiro čita: Kapetan drobnjački donio je najviše Gospodaru!

— Nijesam ja džabe pjevao: »Zendili je Drobnjak bio,«

— A kapetan župski, Radovan Šogov, manje je donio napoleon. Kapetan rudinsko Utrebački, Bačo Mićunović, donio je više jedan napoleon i četiri evancike.

— Zašto si, Sogo, potrošio napoleon od Gospodareve dacije? — Knjaz će malo ljutito.

— Gospodaru, eto potroših, jer nijesam imao troška, osim ako bih prodao, onoj djeci, jednu kravu, ili deset ovaca. A taj napoleon odbi mi od plate.

— A vidiš li, rđa te ne ubila, kako je Bačo donio više, nego je i pokupio od naroda?

— Lako je Baču, koji ima stotinu kosa livade pod Budošem, i mrginja sa Svetijem Vasilijom. Osim toga ti-  
suću ovaca na Busak. Njemu je, Gospodaru, narod platio samo polovinu dacije, a onu drugu polovinu dodao je od svojijeh para. To je narod njemu ostao dužan pod kamate deset od sto, i on će to, bilo u malu, bilo u talu, sve naplatiti.

— Je li istina Bačo ovo što veli Radovan?

— A Boga mi, Radovan je vazda istinu govorio.

— Špiro, taj napoleon i četiri evancike, što je Bačo više donio, dadni Radovanu, i nemoj mu onaj napoleon odbijati od plate.

— Je si li zadovoljan, Bačo?

— Jesam, Gospodaru i dok smo ja i ti živi više ti neću donijeti u ime dacije; nego što pokupim iz naroda, ni jednoga čeglina.



## Samoobrana

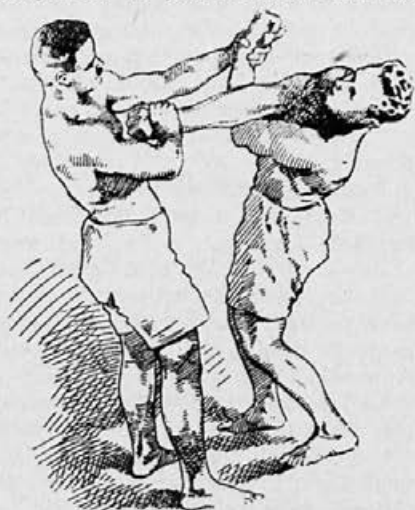
### VIII

Vrlo često se događa da bi nas protivnik hteo da davi. Obično uhvati rukama za vrat te ga svom snagom tišti. Takvo hvatanje nije bogzna kako opasno, imamo dovoljno vremena da se ga obranimo. Ako nas je pak protivnik počeo da davi na japanski način ili nas je prejako tiskao i već gušio, moramo se najpre osloboditi neprijatna držanja. To se pak može učiniti na više načina.

Skućimo obe ruke, gurnemo s njima na gore među protivnikove ruke te se sklonimo natrag.

Napnemo ruke dole, pred telom, i snažno udarimo s njima u luku sa strane protivnikove ruke. Radi sigurnosti sklonimo se još i na protivnu stranu.

Otvorenim rukama, s kutom između palca i ostalih prstiju, udarimo u protivnikovo zapešće od donje strane, desnom rukom. Uхватimo levicu protivnika i primimo njegovu desnicu u zapešću. Kod hvatanja gurnemo o njegove laktove, te ih na taj način odstranimo sa svojega vrata. Desnu ruku mu potegnemo na svoju desnu stranu te ju otvorimo s laktinom zglobovom u kut laktava njegove levice. Desnu ruku pritišćemo mu prema dole, a levu prema gore. Ruku mu vrlo lako iščlašimo u laktinom zglobu (slika 1).



Slika 1

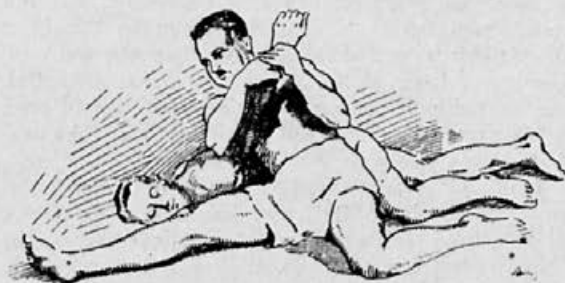
Ako je protivnik blizu, ili ako imamo duže ruke od njega, poslužimo se udarcima. Vrlo dobro nam služe udarci kolonom u trbuh, vrškom cipele u trbuh ili stopalom u kost ispod kolena.

Obim rukama snažno uhvatimo protivnika u desno zapešće. Hitro se okrenemo na levo, okrenemo protivnikovu ruku s laktom na gore, te ju tiskamo o svoj desni donji lakat. Tamo ju pritišćemo snažno k svojem telu. Desnom nogom stupimo pred protivnikove noge, da ne može napred.

Po peti pokliznemo na tla u sedenje, sa stražnjim delom pritisnemo protivnika na tla te pokušamo da mu pritiskom prema gore iščlašimo ruku u ramenu. (Slika 2).

Desnom rukom zgrabimo s donje strane protivnikovu levicu u zapešću te ju pridržimo na vratu da se ne isklizne. Levom rukom udarimo snažno s vanjske strane u njegov gornji lakat te ju iščlašimo.

Razume se, protivnik mora imati ispružene (napete) ruke, da bi mogli izvesti gornji prijem. (Slika 3).



Slika 2



Slika 3



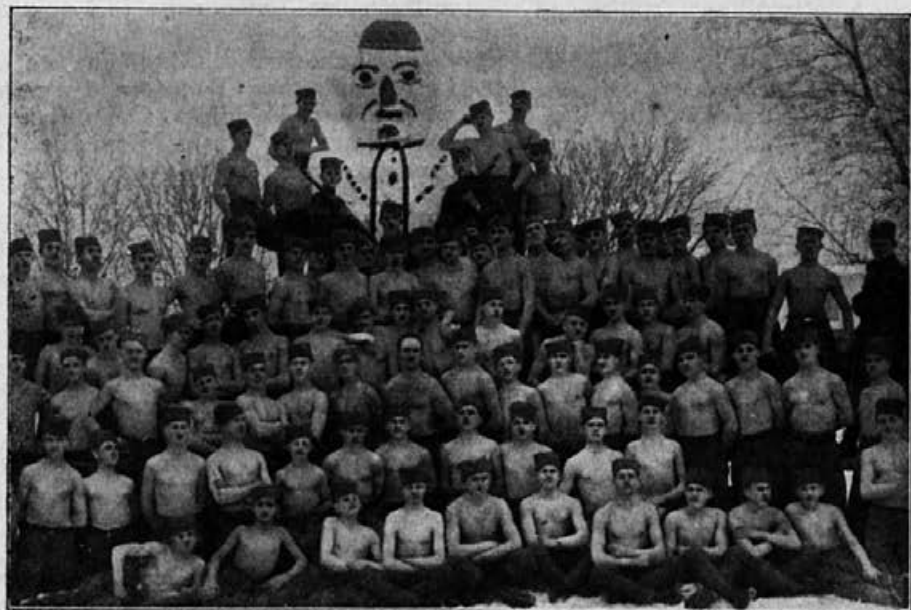
## Nešto o disciplini

Bez discipline se ne može zamisliti ni jedno ljudsko društvo. Ona je neka vrsta preke potrebe, a sastoji se u dobrom poznavanju i primernom vršenju dužnosti. Svaka škola, zavod, ustanova, udruženje ima svoja pravila, kojima se propisuje red i rad u njima. Kad ne bi toga bilo, ni jedna škola, zavod, ustanova, udruženje ne bi postiglo željeni cilj i uspeh. Kakva bi naša vojska izgledala da u njoj ne vlada savršena disciplina? Kad god pomislim na disciplinu, setim se i nehotice onoga vojnika, koji je, čuvajući stražu u Pompejima, ostao na svome stražarskom mestu i predao svoj život gadnoj strasti Vezuva. To je disciplina, to je hrabrost. Pa i naš vojnik mora da ostane na stražarskom mestu i ne sme za živu glavu da ga napusti. Ono je u neku ruku svetinja.

I u našem sokolskom životu postoji sokolska disciplina. Za razliku od nekih ostalih, ona nije prisilna, ona je dobrovoljna. Kod nas ne može niko nikoga naterati da silom dolazi u sokolanu, ako ga srce ne vuče da dođe. Ni jedan prednjak ne može naterati vežbača iz svoga odeljenja, da silom učini neku radnju na spravi ili bez sprave, ako ovaj neće. Dakle, sve je dobrovoljno, ništa nije prisilno.

Da bi se disciplina mogla vršiti kako treba, neophodno je potrebna tačnost. Pravo je kazao starešina Mostarske sokolske župe brat Ćedo Milić: »Tačnost je sestra reda, majka rada i jedini uslov slobode.« On se toga drži i svakome govori da se ovoga drži. U Mostarskoj župskoj kancelariji mnogo je nalepljenih plakatića, a najviše ih je s gornjim napisom.

Zato, dragi naraštajci i naraštajke, poštujujte svoje vođe i starije, vladajte se onako kako doliči pravim sokolima i sokolicama, pa će biti dobro. S vama će se ponositi velika i moćna sokolska porodica, kojom ćete jednoga dana početi upravljati.



Pitomci — sami vrli sokoli — Vojno-muzičke škole u Vršcu. Među njima je 80 pretplatnika na »Sokolića«. (K članku: Sokolski rad pitomaca Vojno muzičke škole str. 105)

## Ciril Crha — načelnik

(Odlomek sokolskega romana. Prevel iz češčine br. ar. B. Mihalič.)

»Za Boga —! Saj to ni —« začne Crha razdražen, ko se oglasi zopet.

»So se že skrile! Kako jih imam rad, te ljube jerebičke,« a Crho zabode ta materinsko razneženi glas naravnost v srce. Saj to je on, — Ada Holub. Ada iz kluba »Kikiriki«, a Crho oblije kar pot od tesnobe, tako mu je seglo v srce to, »ah, te ljube jerebičke«, ko si predstavi v mislih drugega Ado, objestnega, posmehujočega se vsaki občutljivosti in nežnosti, Ado iz njihovega kluba, iz kluba »Kikiriki«. A Ado — bil je v resnici on — se že zopet obrača in vzklika:

»Zopet — zopet! Ah, ve ljube —!«

»Ada! Za Boga, kaj si ti?« ga prekine Crha, samo da ne bi slišal te besede, tega strašnega »jerebičke«, ki zveni kakor cela tragedija.

»Ciril — ti?« se začudi Ada, a takoj se zopet obrne: »Ali si videl? Ali si videl te male —?«

»Ada, prosim te, kaj imaš —?« mu zopet prestreže Crha besedo.

»Veš, Ciril, ti ničesar ne veš! Ti ne veš —« ga miri Ada, kakor da bi vedel, kaj hoče Crha reči, »ti ne veš, kako je krasno na svetu. To poletje! Loke, gozd, skale — oh Ciril, ko bi ti vedel, koliko lepote je na svetu! Toliko je je povsod — in kako ljuba, pomirjujoča je ta krasota! — Nato je prenehal, težko sopeč. Oh, kako to trga! Glej,« in pokazal je robec, poln posušenih krvavih madežev — krvi njegovih mladih prsi: Cirilu je stisnilo nekaj prsi in dih, tako da je zaman skušal Ado nekaj vprašati, samo dvakrat je zahlipal po zraku, a Ada je nadaljeval:

»Zato bom pa sedaj drug človek. Niti Ada si ne dam več reči, ker me spominja tega mehkužnega življenja,« in otirajoč si potno čelo, je zopet počival.

»Po šumah bom tekal, čez strehe bom skakal, kamenje bom metar — oh, Ciril, — samo če si to predstavljam, mi je tako lahko, tako lepo,« in s potno roko je iskal Cirilovo roko, kakor da ga prosi: Ne govori! Ne govori! Saj to bo tako, kaj ne?

A Ciril Crha je sedel kakor omotičen, nezmožen vsakega ugovora.

Ko je končno izstopil ves izmučen, je še vedno čutil Adovo vlažno roko; malo je manjkalo, da se ni razjokal v mislih na ganljivost, s katero se je Ada poslovil od njega. Neka posebna tesnoba se ga je prijemala, če se je spomnil na »Oh, te ljube —«, ki jih ni mogel ponoviti do kraja.

S težko glavo se je tokrat vrnil Crha, a težka mu je ostala tudi kasneje. Vedno je videl pred seboj Ado, izmučenega, božajočega one male stvore, in njegovo vzklikanje mu je šlo po vsem životu. Spočetka je bil Crha prepričan, da je to le žalost nad Adovo spremembo, a počasi se je začel zavedati, da tiči v tej žalosti še nekaj drugega. Bil je to strah, da bi tudi on kakor Ada — Crha si ni upal tega izreči in je takoj pregнал iz misli to prikazen belega robčka z obledelimi madeži, a strahu samega ni mogel pregnati.

Na sprehodu, v šoli in v postelji ga je preganjal, večasi tako silno, da je mislil: Sedaj — sedaj se prikaže ta — ta —

Niti mesec na to je prejel vest, da je Ada bruhal kri in umrl.

Pred Crho se je zavrtel svet in bilo mu je, kakor da mu je kdo grlo stisnil.

Ves poten je bolj padel kakor sedel na posteljo, drhteč od tesnobe, kaj bo. Toda nič se ni zgodilo, bil je le strah. Prepričanje, da »to«, kar ni prišlo takoj, ne pride več, je dalo Crhi nov pogum, združen s prizadevanjem, da vse popravi.

Začel je treznejše živeti, hodil je v gozd, doma pa se je boril in mahal z rokami, domišljujoč si, da telovadi. Tako se je nekoliko pomiril in premagal grozo pred mislijo o Adi, hoteč si razjasniti, kaj je prav za prav značilo ono »ah, ve ljube —«, a še vedno ni mogel tega izgovoriti do kraja, tako ga je to razburjalo.

In res! Po dolgem premišljanju se mu je pričelo svitati v glavi, in Crha je bil bolj in bolj prepričan, da je bilo njegovo dosedanje življenje, kakor je bilo ono v klubu »Kikiriki«, pest v oko vsem prirodnim zakonom sploh in zdravstvenim in telesnovzgojnim posebej. Oni so to tudi vedeli, saj toliko si prinese v življenje tudi navaden šolarček, a to zavest so v mladostni lahkomišelnosti uspavali, ker jih je motila v vlogi vzvišencev nad povprečnim življenjem. Tudi oni so si, kakor mnogo

drugih, izbrali uživanje za glavni namen življenja, varajoč sami sebe, češ, da so se s tem dvignili nad neumno filistrstvo. Zavedla jih je neka literatura, ki je v knjigi in na gledaliških deskah kazala razne prizore velikomestne gnilobe in tako vzbujala v neizkušenih dojem, kakor bi le v tej mlakuži bila radost in celo slava življenja. Toda Adovo »ah, te ljube —« mu je odkrilo to vzvišenost. Kakor zvok signala je vzbudilo vse te nauke o prirodnih zakonih, in dosedanja vzvišenost se je v njihovi luči prikazala za vampirja, ki curkoma pije kri. Tega se je Crha prav ustrašil. »Da, iz prirode je vstal človek in k njej se zopet vrne, kadar mu nekaj močnejšega kakor so moda in fraze razprši meglo v oče,« si je pravil Crha vsak čas in se tako vnel za prirodno življenje, da je tekal po pašnikih, skakal čez grme, metal kamenje — baš tako, kakor si je to Ada predstavljal. A kmalu mu je bilo to premalo — in Ciril Crha je vstopil v Sokola. Dolgo se sicer ni mogel udcačiti, ker društvo ni imelo izkušenih vaditeljev, a vadili so le bolj sučajno, kakor je komu prišlo v glavo, a ono »ah te ljube —« je bilo močnejše in Ciril Crha je zdržal. Danes se kajpa smeje tem pomislekom, ki jih je imel proti vodstvu, ker ve, da niti ni moglo biti drugače, a takrat? Težko se je privadil. Takoj pri vstopu je bilo, kakor bi ga z mrzlo vodo polil. Bilo je pozimi in Crha se še vsega dobro spominja. Pri peči je stalo 5 fantov, s klobuki na glavah, z dolgimi cigaretami v ustih. V slabo razsvetljenem prostoru z golimi, pri tleh razdrapanimi zidovi, ki jih je dopolnjeval sajast strop in umazana tla, so se zdeli kakor pet zarotnikov. Na Crhov prihod so bili menda pripravljeni, ker ga nihče ni nič vprašal ali se kakorkoli zmenil zanj. Pozdravil je torej s sokolskim »Na zdar« in plaho se ogledujoč, ker ni videl nikjer obešalnikov za obleko, v zadregi prestopal ob zadnji steni, sukajoč si brčice, se ustavljal in ogledoval tam obešene kije.

Bratje pa so se nemoteno zabavali dalje, a tako neprirodno glasno, da so se zdeli kakor junak, ki gre okrog pokopališča in si z žvižganjem dela korajžo. Danes Crha to razume in ve, da so tako delali v pomanjkanju takta — kje naj bi ga vzeli od razumnosti prezirani delavci — da bi zakrili nemir, ki se jih je polastil, ko se je pojavil v njihovi sredi človek izven njihovega vsakdanjega kroga, a takrat ga je to žalilo. Bratje pa so se vedli tako ves večer, kakor bi bili domenjeni. Sedaj se je ta, pa zopet oni usajal: »Teči moraš! — Zakaj nič ne vlečeš!«, da Crha od vsega ves oglušen včas ni vedel, kje je. Domov je šel prepričan, da sem ne pride več. Drugi dan ga je vse strašno bolelo. Niti kihniti ni mogel. Iz bolečine pa je prišel ponos, da ni več tako za nič, da bi se zbal bolečine, temveč da jo bo premagal — da si jo bo sam napravil; k prihodnji uri je šel zopet, a ko si je prinesel z nje zelenkasto modrino na mišici desne lehti, jo je ogledoval z ugodjem: dokaz, da se že krepi, da že vzrašča v zdravega človeka. Počasi se je navadil tudi bratov in oni njega in s tem je bilo že odločeno. Bil pa je do takrat le »telovadeči« Sokol. Cel Sokol je postal iz njega po enem letu.

Bil je župni vaditeljski zbor. Ker ni hotel nihče iti, so poslali Crho, češ, naj tudi on nekaj dela. Šel je. Seja mu je ugajala. Vse razpravljanje je bilo tako mirno, osnovano na strokovnih izkušenostih, da mu je vzbudilo spoštovanje. Posebno je cenil to, da ni bilo slišati nikakih neumnih »dovolim si — velespoštovanje« i. t. d.

»Predsednik je predsednik, ima pravico sejo otvoriti. Kdor dobi besedo, jo ima, čemu torej tisto — dovolim si —« je razmotrival Crha in šel s seje dobre volje. Odšel je skupaj z nekoliko načelniki, ki so morali potovati z istim vlakom, in ker so imeli dovolj časa, so šli skupaj v gostilno. Tu je prišla nad Crho ona druga sprememba.

Načelniki, vseskozi obrtniškega stanu, so sedli vsi k eni mizi, in ker so se vsi povprek dobro poznali — saj so delali skupaj že mnogo leto — so bili takoj v živahnem pomenku. In v kakem! Crha jih je pozorno motril. Nič o pijači, oblekah, dekletih ali kaki »krokarski« dovtipi, ničesar takega ni bilo slišati, kakor da niti ne bi sedeli tu mladi ljudje, tu je prevladovalo le sokolstvo. Pa kakšno pravo! Crha je kar strmел, ko je čul, koliko mora ta ali oni prenesti, da bi vzdržal društvo, kako mora v pravem smislu besede pozivati telovadce, da jih spravi tja, kamor jih mora po svoj dolžnosti, še boj vneta pa je poslušal, ko so drug drugemu dajali nasvete, kako napraviti to ali ono stvar. Ko so se nato ločili s pristrčnimi pozdravi »Zdravstvuj, Jože! Na svidenje, Francelj!«, je bil že ves njihov, teh priprostih mož s trdimi rokami, a poštenimi sokolskimi srci.

(Dalje prih.)



## Petdesetgodišnjica Beogradskog Sokolstva

Još 1857 godine brat † Čika Steva Todorović, član akademije nauka, osnovao je u Beogradu »Prvo srpsko društvo za gimnastiku i borenje«. Ovo je društvo radilo kao organizovano sve do 1865 godine, kada je † Čika Steva Todorović oputovao za Italiju radi usavršavanja u studijama. Jedini vođa je otišao i društvo je moralo prekinuti s radom. Rad ovoga društva možemo smatrati kao preteču Sokolstva u Srbiji i to zato što je pored fizičkoga obrazovanja † Čika Steva Todorović upućivao omladinu u ljubavi prema otadžbini, slovenstvu i umetnosti, te je time bila zastupljena u velikoj meri i moralna strana.

Pošto se vratio u Beograd † Čika Steva Todorović počeo je s akcijom za ponovno osnivanje društva i tačno pre pedeset godina (na inicijativu † Čika Steve) † dr. Vladan Đorđević saziva zbor viđenijih građana, i tu reše da osnuju društvo. Prva skupština održana je 3 januara 1882 godine, koja je bila obilno posećena. Na skupštini su potvrđena pravila, izabran je upravni i nadzorni odbor »Prvog beogradskog društva za gimnastiku i borenje«. Docinije je na predlog dr. Vojislava Rašića (našeg sokolskog pesnika) dato društvu ime »Soko«. Od tada ovo društvo radi neprekidno.

Krajem prošloga veka nastale su nesuglasice između pojedinih istaknutijih članova i posle jedne godine skupštine izdvojila se grupa nezadovoljnika i osnovala je viteško društvo »Dušan Silni«. Između Sokola i Dušanovaca trajale su nesuglasice čitavih petnaest godina i za to vreme osnivali su i jedni i drugi svoja društva po unutrašnjosti Srbije. Ovaj se rascep preneo docinije i van granica države. Na taj su način stvorena dva saveza sa sedištimama u Beogradu: jedan je bio srpski Sokolski savez, a drugi Savez viteških društava »Dušan Silni«. Izmirenje između zavađenih strana nastupilo je tek 1908 godine trudom brata † dr. Josipa Scheinera, koji je isključivo radi toga i doputovao u Beograd iz Praga. Iste godine na poziv vlade kraljevine Srbije poslala je Češka obec sokolska trinaest sokolskih učitelja u Srbiju i isti su počeli s intenzivnim radom na širenju Sokolstva. Uticajem braće Čehoslovaka i snažnog nacionalnog pokreta toga vremena došlo je do stvarnog ujedinjenja između Sokola i Dušanovaca tek 1910 godine. Ovome je mnogo pripomogao brat František Hofman, sada Miroslav Vojinović. U vreme kada je došao u Beograd brat Hofman bilo je tu već dosta mladih i oduševljenih Sokola, koji su bili u stanju da podnose veće žrtve za napredak Sokolstva. To je bila ona istoriska godina, kada su svi beogradski listovi donosili patriotske pesme, u kojima je naša omladina s puno žara manifestovala svoje osećanje. To je bila ona godina, kada su kroz Beograd prolazile dobrovoljačke čete studenata i gimnazista. Da je bilo tada deset vežbaonica sve bi bile pune oduševljenom omladinom. Svima starijima još su u živom sećanju prepiske putem dnevne štampe između istaknutijih Sokola i Dušanovaca, koje su dovele do sloge i zajedničkoga rada. Savez koji je tada stvoren nazvat je: Savez sokolskih društava »Dušan Silni«, kako bi obe strane bile zadovoljene; a društvo u Beogradu dobilo je ime: Beogradsko Sokolsko društvo »Dušan Silni«. Starešina Saveza bio je † Čika Steva Todorović, a načelnik brat František Hofman (Miroslav Vojinović)

Na sletu većeg razmera prvi put se pojavilo beogradsko Sokolstvo na V svesokolskom sletu u Pragu 1907 godine s pedeset lica (dr. Vojislav Rašić). Na sletu u Zagrebu 1911 godine bio je veliki broj beogradskih Sokola sa svojom muzikom. Iste godine svršilo je više beogradskih prednjaka savezni prednjački tečaj u Pragu. Uzorno odeljenje beogradskih Sokola bilo je u to vreme već poznato sa svojim vratolomnim vežbama na spravama ne samo u granicama države, već i van njih. Na sletu u Pragu 1912 godine pored velikoga broja učesnika u prostim vežbama, beogradski Sokoli imali

su odlično uvežbanu limenu muziku s preko trideset uniformisanih članova; a utakmičari pokazali su postignutim rezultatima sistematski i istrajan rad.

Kada je nastupio balkanski rat skoro svi članovi krenuli su na granicu kao dobrovoljci i davali svoje živote za dobro nacije. Prva žrtva rata bio je beogradski Soko, omiljen među članstvom, brat † Aleksandar-Sanja Živanović, student tehnike. On je poginuo kao komita u četi vojvode Vuka u borbi s Turcima i Arnautima pri jurišu na pograničnu tursku karaulu na Liscu.

Posle balkanskoga rata tek što su počeli preživeli Sokoli s redovnim radom u vežbaonici, nastupi svetski rat. Beogradski Soko brat Vojislav Kešeljević jedva je uspeo da se prebaci preko granice, jer je bio određen kao delegat srpskog Sokolskog saveza da prisustvuje sletu koji je trebao da bude na Vidovdan. Isti je kao pravi Soko izvršio i jednu drugu misiju, podneo je Glavnom deneraštavu srpske vojske izveštaj o koncentraciji i rasporedu austro-ugarske vojske prema našoj granici. Kada je objavljena mobilizacija 1914 godine u sokolani je bio čas vežbanja članova. Sedmi pešadiski puk postrojen u Bosanskoj ulici ispred sokolane polagao je zakletvu na vernost Kralju i otadžbini. Čas vežbanja je odmah prekinut i članovi su se među sobom oprostili i krenuli — jedni u svoje jedinice, a drugi u dobrovoljce. Stizale su vesti kako junački ginu naši Sokoli.

Za vreme izgnanstva dva beogradska Sokola (i to braća: dr. Mihajlo Gradojević i Velimir Popović) osnovala su u Pariuz srpski Soko, koji je s velikim uspehom radio. Među ovim Sokolima bilo je najviše naših studenata i maturanata koji su u to vreme učili po francuskim školama.

Godine 1918 počelo se s redovnim vežbanjem u Beogradu u praznoj sokolani s nekoliko preživelih prednjaka. Zato je pristupilo pripremanju novog kadra prednjaka iz generacije koja je stupila u Soko odmah posle rata. Generacija predratnih prednjaka dala je od sebe više nego što je mogla, svoja nekada čelična zdravlja i mlade živote. Njihova svetla imena urezana su zlatnim slovima u sokolani u spomen-ploču, da bi potsećala mlade naraštaje na svoju slavnu stariju braću.

Posle rata razvijalo se beogradsko Sokolstvo rapidno i nije se zadržalo na jednome društvu, već je počelo s osnivanjem društava i po drugim delovima grada. Staro društvo koje vodi poreklo od osnivanja Sokolstva u Srbiji dobilo je ime Beograd Matica za razliku od drugih, jer su odatle kao iz nekoga gnezda izletali mladi Sokoli i širili svoja krila na sve strane Beograda. Redom su osnivana Sokolska društva: Beograd I 1922 godine, Beograd II 1927 godine, Beograd III 1928 godine, Beograd IV 1929 godine, Beograd V 1930 godine, Beograd VI 1931 godine i Beograd VII 1932 godine. Kako vidimo, danas imamo u Beogradu ravno osam društva s prilično velikim brojem članstva.

Sokolsko društvo Beograd Matica proslavlja ove godine svoju pedesetogodišnjicu uz saradnju ostalih beogradskih društava, jer smatra ovu proslavu ne kao svoju, već celog beogradskog Sokolstva. Svečanost je skromna, kao što to dolikuje Sokolima, i izražava se samo svečanom akademijom u narodnom pozorištu na dan godišnje skupštine Jugoslavije i Spomenicom, koja će izaći u jesen, a obuhvatiće ceo život i rad beogradskog Sokolstva u toku tih pedeset godina.

U proslavu 50 godišnjice svoga opstanka priredilo je Sokolsko društvo Beograd-Matica dne 10 aprila svečanu akademiju, koja je s lepim uspehom održana. Akademiji su prisustvovali delegati savezne skupštine, koja se je baš u to vreme obdržavala u Beogradu.



## Tajno sredstvo\*

V starih časih je živel v Indiji veliki mogul. Živel je v preobilici. Ker ni nič delal, je kmalu zbolel. Strašno se je debelil in pogosto je nastala nevarnost, da se zaduši. Ti znaki zaduhe pa so se vedno bolj in bolj množili, a nobeden njegovih zdravnikov mu ni mogel pomagati. Tedaj pa je dal razglasiti po vsej deželi, da bo obilo obdaril tistega, ki mu vrne zdravje. In glej, na kraljevem dvoru se je javil mož, z imenom Zadig. Ko so Zadiga pripeljali pred velikega mogula, je dejal: »Mogočni vladar! Slišal sem o tvoji bolezni in sem prišel, da te ozdravim. Zdravilo, ki ga imam pri sebi, je bazilisk (žival kuščarica), kuhan v rožni vodi. Za plačilo te pa prosim, da osvobodiš svojo babilonsko sužnjo Zairo, katero ljubim. Če te ne ozdravim, me lahko obdržiš za sužnja.« Veliki mogul je privolil v Zadigov predlog. Zdravnik mu je še pojasnil, da bazilisk ne sme po običajni poti v telo, ampak skozi kožo. Rekel mu je: »Zašil sem zato žival v majhno usnjato žogo. To žogo bom metal tebi, ti mi jo boš pa z vso močjo vračal. To bova delala vsak dan, dokler popolnoma ne ozdraviš.« — Da pa je telo lažje sprejemalo baziliskovo zdravilno moč, je moral veliki mogul zelo zmerno živeti. Vse se je zgodilo, kakor je Zadig ukazal. Prvi dan je bil veliki mogul popolnoma izčrpan. Primanjkovalo mu je sape in hotel je umreti. Drugi dan je šlo že bolje. Tretji dan pa je zdravljenje trajalo že dalj časa, ne da bi bolnik čutil utrujenost. Po štirinajstih dneh je metal žogo z velikim veseljem, saj se mu je prevelika telesna obsežnost že dokaj zmanjšala, napadi zadušenja so pa popolnoma izginili. Zdravje in veselost sta se mu zopet povrnila. — »Tvoj bazilisk je res mogočno sredstvo,« pravi Zadigu. Ta mu odgovori:

»Z mojim baziliskom je taka kakor s kamenom modrosti. Tebe je ozdravilo samo telesno gibanje, h kateremu sem te prisilil z žoganjem in pa vzdržnost.«

Ta žoga je torej pravi lek za celo telo in zasluži v polni meri ime medicina. Kdor uporablja medicinko, mu ni treba nobene medicine, saj uporaba te žoge je najboljša medicina.

\* Pisatelj te indijske zgodbe je nepoznan. Po ustnem izročilu se nam je ohranila zapisana v Voltaire-ovih zbranih spisih.

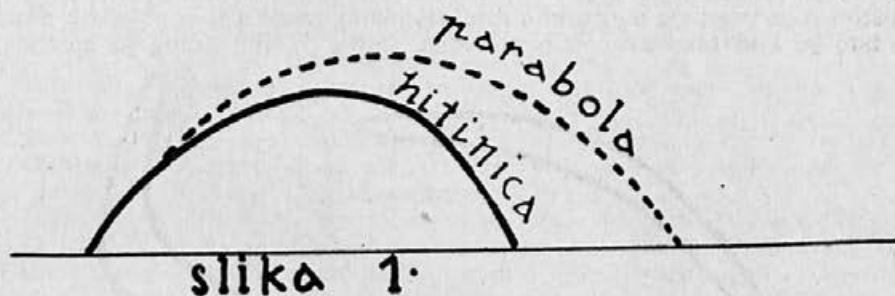


Fr. Rojec: Četrta mozaična slika



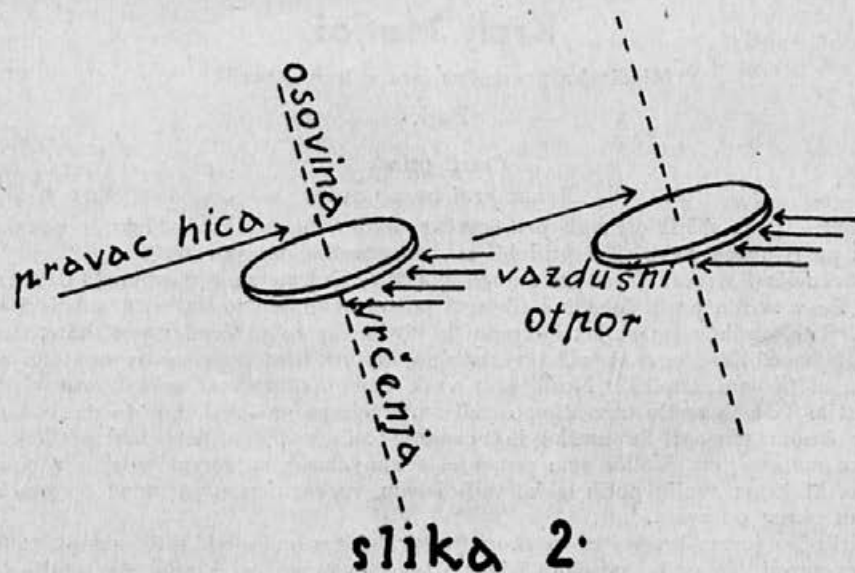
## O disku i bumerangu

Bacimo li telo koso u vazduh, opisaće put, krivulju, što je nazivamo u mehanici parabolom. No ovaj put bila bi parabola samo onda, kad ne bi bilo vazdušnog otpora; ovim otporom smanji se domet prilično, a krivulja (hitimeća) je, kada telo pada, mnogo strmija nego kada se telo diže. Bacimo li dakle kamen, pašće mnogo strmije nego smo ga bacili. (Slika 1).



Uzmemo li plosnat kamen, neće da padne tako strmo, pa će stoga i domet biti veći. Doduše opet uz sasvim određene uvete: kamen mora da je prilično nagnut te mora takav i ostati; osim toga mora da ima, popevši se do najviše tačke, još dovoljno svoje vlastite brzine, da se padanje može izvršiti u istom pravcu.

Ovi uveti mogu se lako ostvariti; nije naime teško baciti kolut od kamena, drveta ili metala koso na taj način da njegova ploština leži u pravcu hica, da ga ne seče. Ako je dovoljno težak i prilično jako bačen, njegova je vlastita brzina dovoljno jaka da se može u ovom početnom pravcu koso i spuštati. A kako kolut ne bi promenio svoga položaja, mora da se vrti u vazduhu. To ćemo postići, ako ga pri bacanju uhvatimo na obodu. Kolut se onda u vazduhu vrti oko svoje osovine koja po zakonima mehanike ne menja svoga pravca, nego su u svim momentima osovine među sobom paralelne. (Usporedi zvrk!) Prema tome leti kolut kao aeroplanska krila, koso protivu vazdušnog otpora te ga ovaj i diže. (Slika 2).



Praksa ovoga načina bacanja davno je već poznata u bacanju diska. Načinimo tu malu promenu! Izrežimo iz jake lepenke prstenast kolut te ga sasvim oblepimo papirom. Tako dobijemo kolut koji se vanredno rado vrti te stoga pridržava u zraku svoj kosi položaj; s druge strane vrlo lak te ne dobije tolike brzine kao što teški disk; nestane mu je već sasvim, kada se popne do najviše tačke. Kako će sada kolut padati?

Neće da nastavi svoj put, nego će se vratiti istim putem kojim se podigao, vratiće se onome što ga je bacio. Razumljivo. Pošto nema više vlastite snage da ide preko svoje najviše tačke svojim početnim pravcem dalje, i pošto svoga položaja u vazduhu nije promenio, mora u tom položaju natrag.

Isto je kod tako zvanog bumeranga. (Slika 3). Bumerang je australska



slika 3.

sprava od drveta za bacanje kojom se urođenici služe u lovu i u bitkama. Izrađen je od tvrdog drveta; dug je oko 60 cm, u sredini malo ugnut, prema krajevima uži, na obadve strane položiti. Bumerang možeš načiniti i od jake lepenke, pa ako ga budeš bacio u vazduh u kutu  $30^{\circ}$ — $50^{\circ}$ , obuhvativši ga na jednom kraju, moći ćeš se osvedočiti o svemu tomu što je ovde izloženo, još lakše nego kod koluta; kod bumeranga naime možeš videti, kako se vrti u vazduhu, dok kod koluta to ne vidiš. RČ.

Fr. Rojec, Ljubljana:

## Kralj Matjaž

Mladinska pravljica igra v treh dejanjih

(Dalje)

Četrti prizor

Kakor prej brez čuvaja

Ciril: Ali ga slišiš? Že vidi pritlikavčka. Skoraj bosta tukaj. Malo še počakava, ta čas pa ti povej, kako si si pridobil tako nenavadno telesno moč!

Borkovič: Saj res! Ti si mi mnogo povedal. Dolžan sem ti povračilo. Poslušaj torej! Že v svojih prvih šolskih letih sem postal navdušen in vztrajen sokolski telovadec. S telovadbo sem si jako okreplil in utrdil vse telo. Vendar sem hotel doseči še večjo moč. Zato sem se začel vežbati in krepiti še z drugo posebno telovadbo, ki sem si jo sam izmislil. Nosil sem vsak dan majhno tele nekaj časa v hlevu semtertja. Tele je rastlo in rastle so tudi moje telesne moči od dne do dne tako, da sem s časom prenašal že junčka in nazadnje celo voliča s tisto lahkoto kakor v začetku majhno tele. Voliča sem zamenjal s konjičem ponijem in sedaj s to ljubko živalco, ki jo na svojih potih lahko tudi jaham, razkazujem svojo moč ob posebnih prilikah okrog po svetu.

Ciril: To je res krásna in velekoristna pridobitev ne samo zate, ampak tudi za ves naš narod. To se bo posebno izborno obneslo nocoj pri kralju Matjažu!

**Borkovič:** Tudi jaz si zdaj iskreno želim uveljaviti svojo moč pri njem. Da bi ie skoraj bili že tam!

**Ciril** (pogleda na levo): O, o! Poglej, že prihajata!

**Borkovič** (pogleda na levo): Res. Ali kaj pa to pomeni, da škratec vodi na vrvcu Čuvaja?

**Ciril:** To je najbrž šala.

#### Peti prizor

Kakor prej ter Čuvaj in škratec

**Škratec, Čuvaj** (se prikažeta izza kulis in gresta počasi proti Cirilu in Borkoviču).

**Čuvaj:** Hav-hav-hav! Poglejta, pa sem ga prignav! A če je moja vrveca v roki bradača, je to le njegova neumna igrača!

**Ciril** (stopi k njima in prime za vrveco): Že dobro, že dobro, da sta le prišla! (Potegne psa naprej h grmu.)

**Škratec:** Da, da, jaz sem zdaj tukaj, a kaj želite od mene, mladeniča častita?

**Ciril:** Kralja Matjaža hočeva obiskati. Ker pa ne veva za pot do njega, te prosim, da naju ti odvedeš v njegovo podzemeljsko duplino.

**Škratec:** Prav rad bi vama napravil to uslugo, toda tudi meni ni znano Matjažovo bivališče. Pomagam pa vama lahko na drug način. Tu nekje v bližini, najbrž tamle pri kresu skrivaj opazuje in posluša ljudi gozdna vila, ki v tem kraju nabira dobre in slabe zgodovinske novice in jih nosi kakor njene sestrice iz drugih krajev Slovenije h kralju Matjažu, kjer jih zapisuje njegova hčerka vila Ljudmila v očetovo knjigo. Tukajšna vila pa je moja prijateljica in bo takoj tukaj, če jo zdajle pokličem s svojo piščalko. Ona vaju lahko popelje k Matjažu.

**Ciril:** Dobro! Pa jo pokliči, saj je nama vseeno, če dobiva vodnika ali vodnico za svojo pot.

**Škratec** (se obrne na desno in trikrat zabrlizga na piščalko, ki jo je že bil vzel iz žepa in jo držal v roki): Zdaj, zdaj, pogledjta, kakšno moč ima glas moje piščalke! Božansko lepa devotka se je že dvignila iz svojega skrivališča in gleda, od katere strani jo kliče znani glas. Zapiskam še enkrat.

**Ciril, Borkovič** (stopita nekoliko nazaj od grma in gledata na desno).

**Škratec** (zopet zabrlizga na piščalko in pomiga z roko po zraku): Semkaj, semkaj, dušica zlata! Tukaj te čakata dva slovenska brata, ki želite tvoje pomoči.

#### Šesti prizor

Kakor prej in vila

**Vila** (s svetlimi razpletenimi lasmi na tilniku, z golima rokama in nogama, s kratkima perotnicama na plečih in z vitkim, v belo tančico zavitim telesom, skoči izza grma in se prikloni): Na uslugo sem; a kaj naj storim, da se vama oddolžim?

**Borkovič:** To te prosiva, lepa, dobra vila, da bi naju vodila h kralju Matjažu, nazaj bo pa nama kazal pot Čuvajev nos. Jeli, Ciril?

**Ciril:** Da, da! Vodnico potrebujeva samo za tja!

**Vila:** Dolga, dolga bo ta pot! Zato kar brž odidimo od tod! Žal pa mi je, da ne bom znala, kako se bo svečanost pri kresu končala.

**Škratec:** Jaz tvoj posel pri kresu prevzamem sedaj in ti vse povem, ko prideš nazaj. Zato se razidimo brez skrbi, jaz na desno in na levo ti!

**Vila** (mu pokima z glavo): Hvala, prijatelj lepa hvala! Zdaj bom pa res z veseljem potovala! Alo, le kar za menoj! Naša pot je prav primerna za nocoj! (Odhaja na levo.)

**Ciril, Borkovič** (stopata za njo: prvi vodi z eno roko na vrveci psa Čuvaja s seboj, z drugo pa neše prižgano svetiljko, a drugi nese cekar in palico v rokah).

**Škratec** (odide na desno).

(Od desne zažari močna bengalična svetloba, mladina zavriska in zopet počijo tam trije strelji. Nato zadoni slovesno pritrkovanje zvonov in vmes se zasliši še nekaj posameznih vriskov in strellov.)

#### Zagrinjalo

(začne počasi padati in ko zakrije oder, zvonovi utihnejo).



## IX svesokolski slet u Pragu

### Prosta vežba propisana za takmičenje muškog naraštaja u Pragu

U 3 broju Sokolića objavljen je program takmičenja za muški i ženski naraštaj na svesokolskom sletu u Pragu. Danas donášamo tekst (i slike) proste vežbe, koja je propisana za takmičenje muškog naraštaja.

M  $\frac{1}{4}$  = 76

**Medigra** 8 taktov  $\frac{1}{4}$  — pri kateri je v zadnjih 4 taktih odložiti palice.

V. 1. Stoja odkoračno z d. (50 cm).

2.—4. Drža.

VI. 1. S prisunom leve klek na levi.

2. Z zmernim predklonom položiti palico 20 cm pred seboj in od sebe tako, da leži z csjo točno na sredi med značkami in da ne ovira stoje odkoračno.

3.—4. Drža.

VII. 1. Vzravnavaj in vzklon v stoji odkoračno z levo nazaj na značko — priročiti.

2.—4. Drža.

VIII. S prisunom d. stoji spojno, zaručiti, zmerno pokrčiti, pesti, dlani not.

2. sestava — prosta vaja.

**Stavek A.**

Temeljna postava iz medigre — stoji spojno, zaručiti, zmerno pokrčiti, pesti, dlani not.

M  $\frac{1}{4}$  = 76.

**Meduigra** 8 taktova  $\frac{1}{4}$  — pri kojoj se palica odlaže na zemlji u poslednja 4 takta.

V 1 Stoj otkoračni desnom 50 cm.

2—4 Izdržaj.

VI 1 Priključkom leve klek levom.

2 Palicu položiti na 20 cm pred sebe i od sebe s mirnim pretklonom tako da leži u osi tačno u polovici udaljenosti između značaka i da ne smeta stopi otkoračnom.

3—4 Izdržaj.

VII 1 Dizaj i usprav do stoji otkoračnog levom opet na značku, pruručiti.

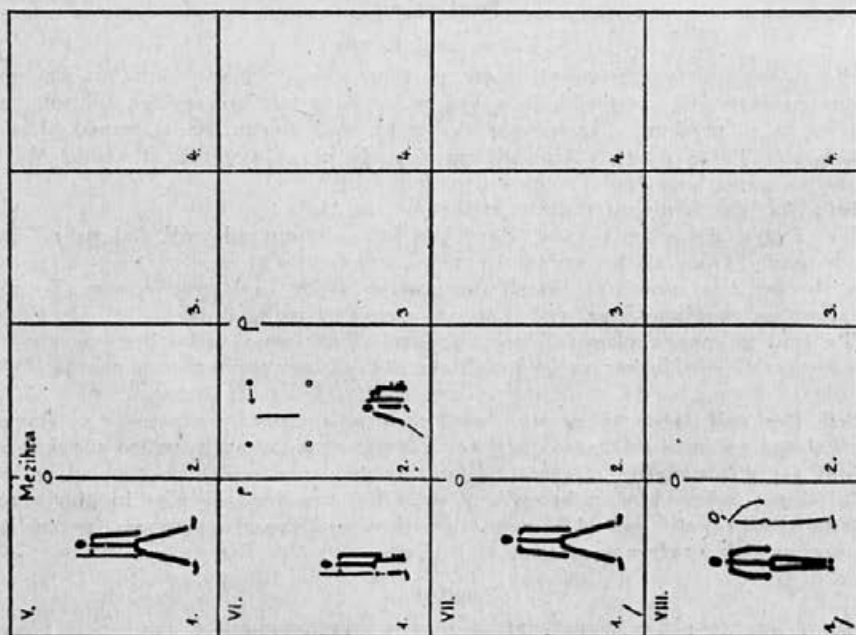
2—4 Izdržaj.

VIII Priključkom desne stoj spojni, zaručiti, mirno poskučiti, šake u pesnice, palčimice.

II deo — proste.

**Stavak A.**

Temeljni postav iz meduigre stoj spojni, zaručiti, mirno poskučiti, šake u pesnice, palčimice.



- I. 1. Zib počepno z zmernim predklo-  
nom, kolena skupaj, stopala vzpo-  
redno blizu skupaj — predročiti,  
lehti zmerno pokrčene, pesti, dlani  
not.  
2. Zib počepno v zmernem predklo-  
nu — zaročiti, lehti zmerno pokr-  
čene.  
3. = 1.  
4. Z zibom in zaklonom  $\frac{3}{4}$  bočnega  
kroga soročno dol in nazaj do  
vzročjenja — obenem globokejši  
zib počepno in sp.<sup>1</sup>
- II. 1. Čep — s predklonom udariti s  
pestmi med razklenjenimi koleni  
ob tla (približno 10 cm pred prsti  
nog), dlani not.  
2. Noge napeti, pesti odpreti — opre-  
ti se s prsti na tla v oporo stojno.  
3. Vzklon — priročiti, roke odprte.  
4. Drža.
- III. 1. Roke v bok — d. skrčiti predno-  
žno (z odzivom s stopalom od pe-  
te proti prstom).  
2. Suniti dol z d. — stoja spojno in  
z odzivom s stopalom od pete pro-  
ti prstom skrčiti prednožno l.  
3. = 1.  
4. Suniti dol z l. — stoja spojno —  
suniti dol v priročjenje.
- IV. 1. Skrčiti prednožno d. — vzročiti  
sproščeno<sup>2</sup> za čelno ravnino, roke  
odprte — zmeren zaklon (vse sku-  
paj je sproščen zib z zaklonom s  
pomočje lehti, to je l. noga zmern-  
no pokrčena).  
2. Skozi predročjenje priročiti — sto-  
ja spojno.  
3. Stoja spojno — pokrčeno zaročiti,  
pesti, dlani not.  
4. Drža.
- V.—VIII. — I.—IV. toda na VIII. 1 skrčiti  
prednožno l., a na VIII. 3. odročiti  
iztegnjeno, roke odpreti, dlani dol.
- IX. 1.—4. Osem tekovnih skokov na me-  
stu. z l. začeti, skrčevati predno-  
žno visoko obenem na:  
1.—2. srednji vodoravni krog naprej  
(s pokrčenjem prednočno skrčiti —  
odročeno in odročiti).

<sup>1</sup> »in sp.« pomeni »in spojeno«.<sup>2</sup> Izraz »sproščeno« pomeni, da leht ni  
krčevito napeta.

- I 1 Mah počučnjem s mirnim pretklo-  
nom, kolena sestavljena, stopala  
uporedo uzase — predručiti, roke  
mirno poskušene, šake u pesnice,  
palčimice.  
2 Mah počučnjem u mirnom pretklo-  
nu, zaručiti, roke mirno poskušene.  
3 = 1.  
4 Mah zaklonom sa  $\frac{3}{4}$  bočnoga kru-  
ga suručno dole i nazad do uzru-  
čenja, istovremeno dublji mah po-  
čučnjem.
- II 1 Čučanj, pretklonom udariti između  
nogu obema rukama o zemlju, pal-  
čimice, nekih 10 cm pred prstima  
nogu — spojeno s prethodnim giba-  
njima I takta.  
2 Napeti noge, otvoriti pesnice, upreti  
se prstima o zemlji u potpor sto-  
jeći.  
3 Usprav, priročiti, šake otvorene.  
4 Izdržaj.
- III 1 Šake o bokove, skučiti prednožno  
desnu odzivom stopala od pete k  
prstima.  
2 Sunućem desne dole stoj spojni i  
skučiti prednožno levu odzivom sto-  
pala od pete k prstima.  
3 = 1.  
4 Sunućem leve dole stoj spojni, su-  
niti dole do priručenja.
- IV 1 Skučiti prednožno desnu, uzručiti  
poprsno sve do pozadi čone rav-  
nine, šake otvorene, mirni zaklon  
(celo sačinjava claki mah zaklonom  
pomoću ruku, to j. leva mirno po-  
skučena).  
2 Priručiti predručenjem, stoj spojni.  
3 Stoj spojni, zaručiti poskušeno, ša-  
ke u pesnice, palčimice.  
4 Izdržaj.
- V—VIII = I—IV, tek na VIII 1 skučiti  
prednožno levu i na VIII 3 odru-  
čiti napeto — šake otvorene —  
hrptimice.
- IX 1—4 Osam trčeeih skokova na mestu,  
počinje leva, skučujemo visoko  
prednožno i istovremeno na:  
1—2 srednji vodoravni krug napred,  
poskučenjem predručno do skuče-  
nja odručno i odročiti.

3.—4. Krog ponoviti — končati v odručenju.

X. 1.—4. Osem tekovnih skokov in na:

1. odročiti gor, dlani spred, roke odprte, prsti sproščeni, in odtod naglo skrčiti priručno, pesti (kakor bi nekaj utrgali iz zraka, ves gib je hiter);

2. z 1. suniti gor ven v malem loku ter v malem loku skrčiti (pritegniti) priručno — z d. drža v skrčenju priručno.

3. — 2. toda z desno lehtjo — z 1. drža.

4. — 2.

Trzaje je izvesti obenem s 1., 3., 5. in 7. skokom. Osmi skok v stojo spetno.

XI. 1. Vskok v počep razkoračno — suniti gor ven in trg v skrčenje priručno.

2. Drža.

3. — 1.

4. — 2.

XII. Z vskokom stoja spetno — odročiti, dlani dol, roke odprte.

XIII.—XVI. — IX.—XII.

3—4 krug se ponavlja — završava u odručenju.

X 1—4 Trčanje se nastavlja. Daljnjih osam trčecih skokova, k tomu na:

1 odročiti gore, palčimice, šake otvorene, prsti popusno i od ovud brzo skučiti priručno, šake u pesnice, kao da smo nešto otkinuli iz vazduha, celo gibanje je žustro.

2 Leva sune strance gore lučićem (maslim lukom) i skuči (pritegne) lučićem priručno, desna izdržaj u skučenju priručnom.

3 Desna sune strance gore lučićem i skuči (pritegne) lučićem priručno, leva izdržaj u skučenju priručnom.

4 = 2.

Gibanja pritrgom poklapaju se s prvim, trećim, petim i sedmim skokom. Osmi skok u stoj spetni.

XI 1 Poskok u počučanj raskoračni, suniti obema strance gore i pritrgr do skučenja priručno.

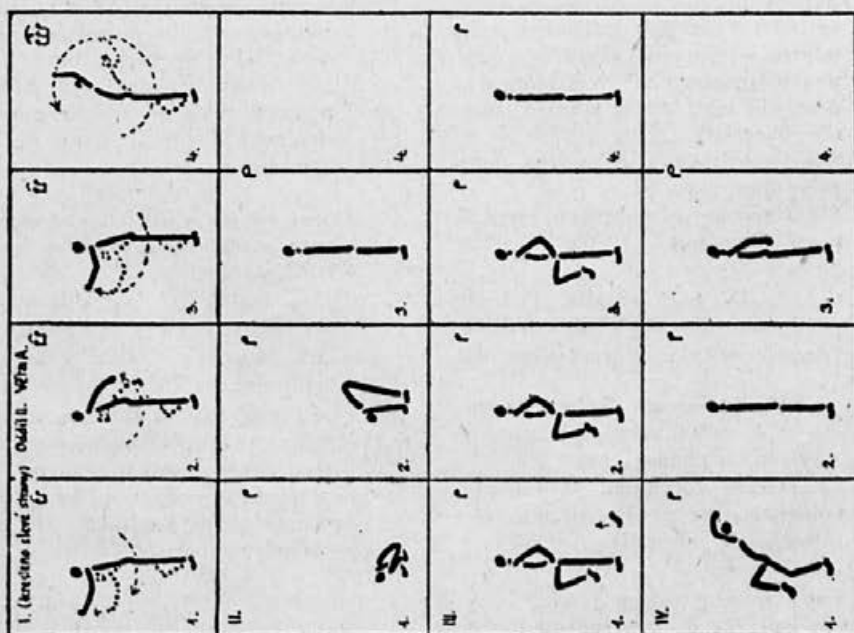
2 Izdržaj u počučanju i skučenju ruku.

3 = 1.

4 = 2.

XII Poskokom stoj spetni, odročiti, hrptimice, šake otvorene.

XIII—XVI = IX—XII.



|           |           |           |           |
|-----------|-----------|-----------|-----------|
| <p>4a</p> |           | <p>4b</p> |           |
| <p>5a</p> | <p>5b</p> | <p>5c</p> | <p>5d</p> |
| <p>2a</p> | <p>2b</p> | <p>2c</p> | <p>2d</p> |
| <p>4a</p> | <p>6a</p> | <p>7a</p> | <p>8a</p> |

|            |            |           |           |
|------------|------------|-----------|-----------|
| <p>14a</p> | <p>14b</p> | <p>3a</p> | <p>4a</p> |
| <p>15a</p> | <p>15b</p> | <p>3b</p> | <p>5a</p> |
| <p>16a</p> | <p>16b</p> | <p>3c</p> | <p>2a</p> |
| <p>17a</p> | <p>17b</p> | <p>4b</p> | <p>1a</p> |



# Naši pesnici

Teodor Čerevinki, tajnik Sokolskog društva Sremska Mitrovica:

## Besmrtnome vodi Miroslavu Tyršu!

Več je prošlo, evo, sedamdeset leta  
kada prvo gnezdo sokofova savi,  
Ti jačao si im i telo i dušu,  
da budu Sloveni — rodoljubi pravi.

Da spaseš Slovenstvo, Ti si, brate, hteo,  
i san Ti se lepo ispunio ceo.

Tvoj rad neumoran rodio je plodom:  
sokolima Tvojim ojačaše krila,  
poleteše dalje u slovenske zemlje  
i tu su se opet nova gnezda svila.

Gdegod Sloven živi, sokolstvo se rada,  
nestaje nesloge i plemenskih svada!

Decenije lete — nastavlja se borba,  
i davno započeta za života Tvoga,  
al' pravi sokoli sve strpljivo snose,  
sve idući stopama osnivača svoga.

U sokolskom domu dobivaju snagu,  
da stupe u borbu za slobodu dragu.

A kad dođe vreme junačkog megdana,  
u sokolske čete kad nas budu zvali  
poćićemo složno da bijemo vraga,  
da pobeđe svetli Tvoji ideali.

Borićemo se muški, sa verom u Boga,  
vođeni idejom osnivača svoga.

Kada prođe borba, kad smrvimo vraga,  
tada ropstva teškog popucaće lanci,  
zasijaće sloboda celome slovenstvu,  
svanuće sokolstvu novi srećni dani.

U slobodi zlatnoj sokolstvo stalno jača,  
na diku i ponos svoga osnivača.

Ti si tvorac snage i slobode naše,  
velika su Tvoja rodoljubna dela,  
Genij si slovenstva, i slovenska majka  
venac besmrtnosti za dar Ti je splela.

Zahvalno potomstvo voli Te i kliče:  
Slava Ti i hvala, vodo, besmrtniče!



Ivan Albreht, Ljubljana:

## Sokolska pomlad



Sonce mlado na nebo,  
mladi Sokol na zemljo,  
na to našo grudo!  
Moč telesa in duha  
naša sta pobornika  
za to rodno grudo!

Vse v bodočnost kliče glas,  
sila meri v večnost čas,  
moč, ljubav, pravica!  
Za slovansko bratstvo zdaj,  
za miru pravični raj  
dvigni se desnica!

Sonce vedno više gre,  
mladi Sokol na morje,  
vse za sveto grudo!  
Moč telesa in duha  
naša sta zaveznika  
za očetno grudo!

Mičun Pavičević, Zagreb:

## Na Jadranu

Sa Rumije vihor šiba,  
Na zapadu rumen trne:  
Val za valom lađu giba,  
Vitlaju se ptice crne...

More šumi, lađa tone,  
Iz daljine krik se čuje,  
Dva veslača suze rone:  
Tužno negde zvona bruje...

Mrak pronosi stud i jezu,  
Čun poslednji morem brodi,  
A ja pevam marseljezu  
Našem moru i slobodi...



Francevič, Ljubljana:

## Dvoboj v zraku

Basen

Kristalen dan nad krajino leži,  
kraj njiv na plen podlasica preži,  
kragulj nad njo neslišno v zraku kroži.

V naporu skrajnem se živalca vzpne,  
za vrat pograbi ljutega sovraga.  
Prizor tesnoben: kam se nagne zmaga?

Ko spazi belo vitkostasko, sproži  
se zviškoma  
k njej bliskoma,  
zarine ostre kremplje ji v telo  
in šine k nebu lahen ko pero.

Morda oba objame hladna smrt?  
Morda... Pa glej, kragulj že peša,  
obupano kreljut poveša  
in v krogih se na tla spusti, že strt.

Podlasica pa v bolečini hudi  
zacvili, krči se, se zvija, trudi.  
A ptič ne mara je zadaviti,  
živ plen za mlade če pripraviti.  
Leti, leti, že svoje gnezdo zre...

Podlasica se zdaj otmè oklepa  
in onemogla v svoj brlog odšepa,  
misleč: Obupati nikar,  
pa naj si bo še težja stvar!



Gustav Strniša, Ljubljana:

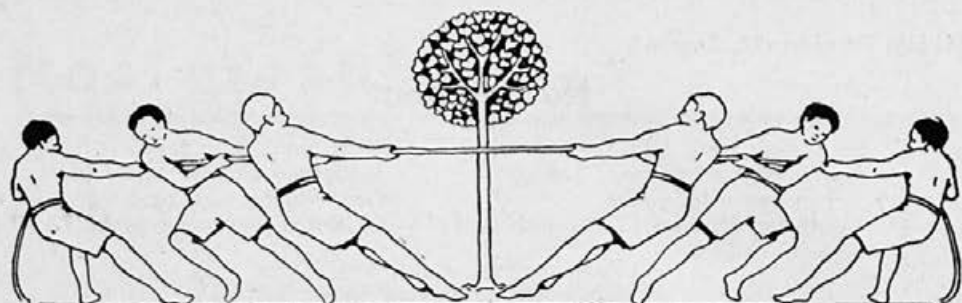
## Telovadci

Sonce sije na telesa naša,  
telovadba jih krepi,  
čvrsti smo, življenje moč prinaša,  
ogenj sile v naših žilah tli!

Ni brezčutno to orodje naše,  
na katerem mi krepimo se,  
živo je kot naša mlada sila,  
v eno z njim spojimo se.

Sonce sije na telesa naša,  
se preliva v našo srčno kri,  
čvrsti smo, življenje moč prinaša,  
ogenj zdrave sile v nas gori!





# Radovi našeg naraštaja

D. F., Ljubljana-Šiška:

## Prva smučarska tekma

»U dvojne redove zbor!« zagrmí po telovadišču. Na mah je bilo povelje izvršeno. Še par kratkih navodil in dolga vrsta s smučmi oboroženih naraščajnikov se je pomikala skozi Šiško.

Prišli smo iz mesta, zavili na stranpot in se ustavili. Brž smo zmetali smučke z ramen na tla, jih pripeli na noge, nato pa hajdi v dolgem gosjem redu naprej. Dobra volja je vladala v vrsti. Ljudje, ki smo jih srečavali, so z začudenjem gledali to čudno procesijo.

Jaz sem šele začetnik v uživanju te »bele opojnosti« in to nedeljo sem imel šele drugič »dilce« na nogah. Dokler je bila pot ravna, je bilo še vse dobro, ko pa se je začela viti navkreber in sem naredil na dva koraka naprej tri nazaj, sem skoraj začel puhati kot lokomotiva. Toda, hvala Bogu, te poti je bilo kmalu konec in srečno, brez padcev, smo dospeli na smoter, čeprav mi noge niso dosti stregle.

Odložili smo vso nepotrebno prtljago, potem pa smo se spustili po beli sijajini v dolino. Ali ojoj, nisem še prevozil 5 m, že sem ležal v snegu. Komaj sem se izkobacal iz njega. Otresel sem si obleko, poiskal čepico, pa zopet naprej. Še večkrat sem padel, preden sem prišel do konca. Tako pa se ni godilo samo meni, temveč še marsikdo drugi je iskal »zlate žile« ali ne vem česa pod zemljo. Ti padci pa nas niso ovirali. Smučali smo se, da je bilo kaj.

Kmalu po tem smo se pričeli pripravljati za tekmo. Pot smo imeli že določeno. Na nekatera mesta smo še postavili nadzorstvo in priprave so bile pri kraju.

Tekmovalci so se postavili v vrsto. Ta si je popravil vezalke, drugi rokavice, tretji zopet čepico, da bi je med potjo ne izgubil, nato pa e-e-e-na, dv-e-e-e, tri!

Kakor bi jim za petami gorelo, so jo ubrali naprej. Posamezniki so se začeli oddaljevati od ostalih. Kmalu je zadnji tekmovalec izginil v gozdu.

5 minut. Nič posebnega.

Nadaljni 2 min. Sodniški zbor čaka na cilju.

Zopet ena min. Tedaj pa je nenadoma nastalo huronsko vpitje. Takoj smo vedeli, koliko je ura. Brat Silvan je prvi privozil v cilj. »9 min. 10 sek.« zavpije časomerilec in brž zapišem na pripravljen listek. 20 sek. za prvim privozi drugi na cilj in potem v krajših presledkih še ostali. Tako tesno so vozili drug za drugim, da sem komaj pisal posamezne rezultate.

Tekma se je izvršila v najlepšem redu, brez nezgod, seveda brez »pik« pa tudi ni bilo.

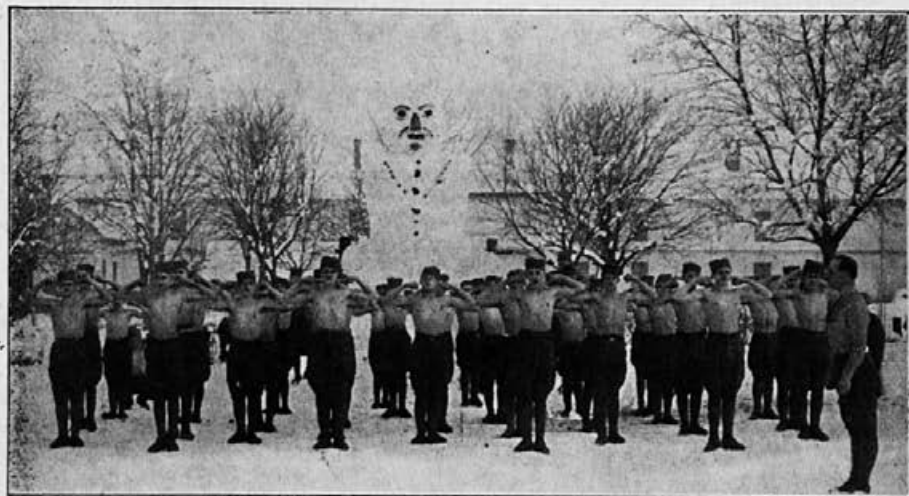
Med veselim razgovom, ki se je predvsem nanašal na zmagovalca, smo se zopet v takšni »procesiji« napoliti proti domu.

## Sokolski rad pitomaca Vojno muzičke škole

Svi smo postrojeni. Na zbornom mestu. Sneg veje. Prilično je hladno. Nestrpljivo čekamo nastavnika gimnastike g. narednika-muzičara, a u isto vreme i našeg »brata Vaclava«, kako ga mi zovemo. Najzad stiže i rad počinje s raznim vežbama i raznim sokolskim igrama. I tako u složnom radu, svaki zaboravi na hladnoću.

Svi smo iz raznih krajeva i većinom smo svi voleli gimnastiku, a tu ljubav prema njoj možemo, na našu najveću radost, i ovde ispuniti.

Ja sam već iz ranog detinstva voleo sokolstvo. Tu ljubav ulili su mi u srce učitelji već u osnovnoj školi. Kasnije stupanjem u gimnaziju ta ljubav se još jače uvukla do dna moje duše, a odlaskom u Voj. muzičku školu, došlo je do teškog rastanka. Ostavljajući gimnastiku, pa sokolsku braću, bilo je isto tako teško, kao rastanak s rođenom braćom.



Pitomci 4 čete na času gimnastike u zimi pod vođstvom svog učitelja odličnog sokolskog radnika br. Vaclava Martineka

Kao početniku u muzičkoj školi bilo mi je veoma teško, ali sinula je radost, ko sunce s neba, kada obasjava svojim jutarnjim rumenim zracima našu lepu zemlju, kada mi je saopšteno od strane pretpostavljenih starešina, da je upis u sokolstvo dozvoljen. Odmah sam se javio za člana naraštaja. Bilo mi je tada puno lakše obavljati svoj redovni posao. I roditelje sam našao ovde, a to su naši pretpostavljeni starešine, koji se istom pažnjom staraju o meni i o svima nama ovde u školi. Vidite, braćo, koliko donosi čovečanstvu soko: braću, sestre pa najzad i utočište — kuću, gde ćemo se razvijati, i steći novu snagu za daljnju borbu za sokolstvo, domovinu i Kralja. Zbog toga treba mnogo više truda ulagati za napredak i razvitak sokolstva.

U školi imamo redovne časove gimnastike, a pored redovnih časova s našim bratom Vaclavom, za vreme praznika, vežbamo razne vežbe i razne sokolske igre, te s time jačamo i razvijamo naše telo. Ni za vreme zime ne prestanemo radom. Evo jedne slike koju šaljem posle vežbanja. Slika predstavlja i pokazuje naš rad i veselje za vreme praznika s našim bratom Vaclavom u Vojnoj muzičkoj školi.

S ovakim mnogim redovnim vežbanjem i raznim sokolskim igrama s mnogo više snage stupamo na svoj rad, jer smo uvek sveži.

Zato smo se nas osamdeset pretplatili na »Sokolića«, a još njih osamdeset na »Našu radost«, da postanemo pravi sokoli, jaki duhom i telom.



## O značenju sleta u Pragu

(Proslav održan na naraštajskom selu u Karlovcu.)

Radimo, štedimo, priređujemo sela, nastojimo da omogućimo sudelovanje na svesokolskom sletu u Pragu.

Reći će možda neko: hoće im se da za jeftine pare vide Prag, da se zabave, da paradiraju. — Ne! Za nas nije svesokolski slet tek puka parada, za nas ima to mnogo veće značenje. Za nas je to revija naših snaga, gde možemo primiti najmerodavnije priznanje za naš rad, gde dobivamo novih poticaja i novog oduševljenja da ustrajemo na putu kojim smo pošli.

Ima li što lepše nego kada se desetci tisuća mladih i snažnih tela kreću, kao pod uticajem čarobne sile, u jednom ritmu, u jednom prekrasnom skladu snage i mladosti.

Ima li što veličanstvenije, nego kad desetci tisuća mladih srca kucaju jednakim kucajima, zadojeni jednom svetom idejom, ispunjeni istim velikim zanosom. — I kolika je radost osećati se malim jednim delom ogromne te snage, činbenikom i borcem u toj svetoj vojsci. I znati da su sve te tisuće — b r a ć a.

Naš pohod u Prag u ovoj jubilarnoj godini, kada slavimo stotu godišnjicu rođenja genija i oca sokolstva dra M. Tyrša, ima značaj hodočašća na ono sveto tlo gde se rodila velika sokolska ideja. — I mi ćemo s pobožnim pijetetom stupati onim mestima, gde još živi duh osnivača sokolstva, da ponese odatle sa izvora živog sokolskog duha, nove pobude, nove snage za naš pozitivan rad.

Mi hoćemo, da u današnjim vremenima kad je omladina tako dezorientirana, pokažemo, da je omladini u sokolstvu plodno polje za razvijanje svoje aktivnosti. Hoćemo da pokažemo da je u omladini ideala, da je sposobna za stvaranje.

Proći ćemo onim svetim mestima ponosni što smo naslednici i nosioci sokolske tradicije i vratićemo se ožarenih lica, ponosnih čela, vedri i snažni, noseći u sebi snagu ideje za koju se borimo, da nastavimo radom, da se borimo, da stvaramo.

## Selo naraštajaca u Karlovcu

Prednjački zbor muškog naraštaja priredio je 20 marta o. g. svoje II selo u korist putnog fonda za slet u Pragu.

U kratkom proslavu prikazao je br. Z. Tončić značenje sokolskog sleta u Pragu, a osobito za naraštaj. Osobito toplinom izneo je br. F. Dvoržak pesmu »Oda sveslovenskoj ideji« od M. Gradojevića.

Mladi muški naraštaj nastupio je s praškim prostim vežbama. Mladi naraštajci su s razumevanjem i s energijom odvežbali svoje vežbe. Na visokim ručama pokazao nam je prednjački zbor nekoliko vežba koje su naraštajci i pored teškoće elemenata odvežbali vrlo dobro. S prirodnom gracioznošću izveo je ženski naraštaj svoj ples »Mignon«. Muški naraštaj stariji vežbao je proste vežbe s batinama, koje su određene za češki naraštaj za slet u Pragu. Vežbe su teške i zahtevaju dosta vremena da ih se može dobro navežbati, ali su naraštajci svladali te poteškoće i odvežbali vežbe lepo i skladno. Osobito se istaknuo ženski naraštaj st. na dvovisinskim ručama. Vežbe su bile sastavljene vrlo lepo; a i naraštajke su ih vežbale s razumevanjem, te ubrale zasluženi aplauz. Mnogo su živahnosti uneli u celi program sela lepi i skladni preskoci preko stola, koje je izvodao prednjački zbor. Selo je završeno zajedničkim izvođenjem ruskih društvenih plesova po naraštajcima i naraštajkama, što je bilo nešto nova za publiku.

Vidi se, da je prednjački zbor shvatio svoju zadaću, da se vlastitom pobudom sprema, da svim svojim silama nastoji da se dobro spremi, da bude dostojno zastupan na pretstojećem sletu u Pragu.

## Nesporazum

Bilo je to za vreme mog školovanja, u nižem razredu gimnazije. Profesor istorije raspricao se o nekim svojim zgodama i nezgodama u ratu, a mi ga velikim zadovoljstvom i interesovanjem slušamo. Oko polovine časa uniđe u razred poslužitelj da priloži vatru. Pri bacanju ugljena u peć, nešto zbog nespretnosti poslužitelja, a nešto zbog rasklimanosti vratiju ova padoše i lupnuše. Profesor — po prirodi šaljivčina — okrenu se poslužitelju i reče:

— Polako Stojane, pazi da ne poginem.

Poslužitelj, pogrešno razumevši, odgovori:

— Ne bojte se gospodine profesore! Neće grom u koprivu. A i kad bi poginuo ne bi bilo nikakve štete — jedan čovek manje, koji svakako ništa i ne vredi.

Daci prasnuše u smeh, a poslužitelj izlazeći iz razreda, okrenu se začudenom profesoru i zapita:

— Zar nije tako?

Jadni poslužitelj mislio je da mu je profesor rekao: »pazi da ne pogineš«.

**Mirko Dukanović, Bijeljina:**

## Za rad u sokolani

Upisujemo se u soko, dolazimo u sokolanu. Zašto? Šta je uzrokom našeg dolaska? Kakvo se moralno čuvstvo pojavilo u nama pre te odluke? Sigurno je da svako, pre nego što stupi u sokolanu, zna sam sebi da odgovori na ta pitanja, jer niko nikada ne započinje posao pre nego o tome ne razmisli. Znači, dakle, da i onaj koji dolazi u sokolanu, ima već stvoren svoj sud o sokolu, — ima svoje mišljenje. Zna već unapred zbog čega prilazi našoj zajednici, zašto se dobrovoljno podvrgava sokolskoj disciplini. Ali ta mišljenja nisu kod svih jednaka — vrlo su različita. Mnogi misle da se dolazi zato, jer je to zgodno mesto za zabavu, nosi se lepo ime soko, ojača se telo, ili zato, što možda misli naći prikladno mesto, odakle je na dohvatu neka materijalna korist. Bezbroj je takvih mišljenja, ali je vrlo malo onih, koji su tek stupili, ili stupaju, koji tačno znaju zašto se stupa u naše redove; malo je onih koji su ušli u suštinu sokolske ideje i shvatili njezinu uzvišenost i značaj. Eto tu se nalazi naše najveće zlo — neznanje i neshvatanje sokolskoga rada, — razna mišljenja raznih ljudi o onome, o čemu mora da postoji samo jedno pravo mišljenje.

Za ozbiljni i istinski rad, rad kakav od nas traži sokolana, koji će nam uvek biti od koristi, treba još nešto što je mnogo važnije od toga — potrebna je unutarnja naklonost i raspoloženje prema tome radu. Rad bez toga ne može se ni zamisliti, jer pri radu sva naša pažnja, sve naše misli, moraju biti skoncentrisane na taj posao, ako hoćemo i mislimo, da ga radimo onako kako valja i treba. A jedino ako je volje i raspoloženja, ako se sva ljubav unosi u rad, moći će sve naše misli biti na našem poslu, koji će uroditi dobrim plodom. Zato dok smo u sokolani, neka su nam i misli u sokolani, a iz srca svojih izbacimo sve ono što će nam smetati u radu — i nestalnost i neodlučnost i laž i farizejstinu, a mesto njih napunimo svoje srce plemenitim sokolskim vrlinama.



Rad u proleću



## Glasnik

II redovita glavna skupština saveza SKJ održavala se je u Beogradu dne 8, 9 i 10 aprila u prisustvu delegata sviju župa. 8 aprila pre podne i posle podne održavala se je sednica župskih načelnika pod pretsedništvom saveznoga načelnika br. I. Bajželja, kojoj je prisustvovao također i delegat ČOS brat Havel. Istog dana vršila se je i sednica župskih starešina i načelnici. U subotu ceo dan vršio se je poverljivi sastanak sviju delegata za glavnu skupštinu; pretsedavali su mu naizmenice braća Gangl, Paunković i Križ; nastavak tog sastanka bio je u nedelju 10 aprila u 7 časova ujutru. Time je bio pripremljen rad za skupštinu dovršen. Brojna i važna su bila pitanja, o kojima se je raspravljalo na tim sastancima; stvoreno je bilo također i mnogo zaključaka u pogledu sokolsko-tehničkoga, idejnoga, organizacionog rada, u pogledu našeg učešća na sletu u Pragu i t. d. Sama glavna skupština, za koju je bio sav rad do u tančine pripremljen, održavala se je u nedelju u 10 časova pre podne u dvorani »Ratničkog doma«. Na okupu celokupna savezna uprava s braćom Krejčijem i Havelom a dvoranu su napunili delegati sviju župa. Osim tih prisustvovali su još skupštini pukovnik Dušan Krstić, kao delegat Nj. Vel. Kralja ministar za fizičko vaspitanje naroda br. dr. Dragan Kraljević, delegat ministra prosvete br. Kosta Sretenović, delegat ministra vojske i mornarice general br. Knežević, za češkoslovačko poslanstvo dr. Rajs, pretsednik veslike lože trezvenosti Vladimir Pavlović i dr. Među delegatima, kao delegat sokolske župe Ljubljana, bio je prisutan mini-

star narodnog zdravlja i socijalne politike brat Ivan Pucelj. Glavnu skupštinu je otvorio i vodio br. E. Gangl. Održao je krasan sokolski govor, kojeg je glavna skupština primila s ogromnim oduševljenjem i oduševljenjem. (Govor je otštampan u 16 broju Sokolskog glasnika, pa treba da ga svaki naraštajac i naraštajka pročita). Sa skupštine su otposlani brzoglasni pozdravi Nj. Vel. kralju Aleksandru I, ČOS u Prag, Savezu poljskog sokolstva u Varšavi, Ruskom zagraničnom sokolstvu u Prag, Lužičko-srpskom sokolstvu u Budišinu. Iza brata E. Gangla govorili su još: ministar br. dr. Kraljević, brat Krejči za češkoslovačko sokolstvo, brat Artamonov za rusko sokolstvo. Iza govora prešlo se je na dnevni red te su bili svi izveštaji, predlozi i t. d. jednoglasno prihvaćeni. Ceo tok skupštine bio je veličanstvena bratska sokolska manifestacija.

Rezolucija jednoglasno prihvaćena na glavnoj skupštini SKJ u Beogradu. Najvažniji zaključak glavne skupštine, uz mnoge druge, koje ćemo naknadno doneti u »Sokoliću«, bila je rezolucija, koja poverava saveznoj upravi da poradi na izmeni zakona o Sokolu kraljevine Jugoslavije. Ta rezolucija glasi:

Glavna skupština Saveza SKJ, održana na dan 10 aprila 1932 god., pozivom na 2gi zač. 7 š-a Zakona o osnivanju SKJ i na 24 i 25 član Statuta o organizaciji i poslovanju SKJ, nakon saslušanja izveštaja saveznih časnika donosi jednoglasno ovaj

### ZAKLJUČAK:

- 1) Vaspitno tehnički, prosvetni i organizaciono-pravni sokolski rad osniva se na dobrovoljnom pristupanju u sokolsku organizaciju i na dobrovoljnom podvrgavanju sokolskoj disciplini.
- 2) Iz ovog osnovnog načela proizilazi, da celokupni sokolski rad i orga-



nizacija moraju biti osnovani na sloz bodnoj izraženoj volji članstva i u piz tanju izbora sokolskog vodstva.

3) Na osnovu toga poverava se upravi Saveza SKJ, da kao vrhovni izv ršni organ i čuvar čistote sokolske misli i nadalje sprovodi napred izloz ženo osnovno sokolsko načelo kroz celokupni sokolski rad, i da uzastoji, da ovo osnovno sokolsko načelo bude oživotvoreno u organizaciji Sokola kra sljavine Jugoslavije.

**Naraštajsko doba.** Na glavnoj skupštiz ni u Beogradu određeno je da se uvede doba za naraštaj od 14 do 18 godine, a za decu od 6 do 14 godine.

**Svesokolski slet u Pragu god. 1932.** Gradnja sletišta na Strachovskoj poljani u Pragu naglo napreduje. Sletište će biti veličanstveno i ogromno. Ko je već video Prag, moći će lako da si pretstavi ogromnost tog prostora, ako mu kažemo, da je tako velik kao 12 i pol Vaclavskih trgova. Sada su vežbalište još i povećali i biće na njemu prostora za 17.000 vežbača. Kad bi te vežbače postavili u jedan red, bio bi dug 31 km. Vežbe moći će gledati 171.000 ljudi, to je za tri puta više od svijlu stanovnika Ljubljane! I biće, izgleda, još mnogo ljudi, koji neće moći dobiti ulaznice!

Pripreme za slet su u punom toku. U Pragu uređuju ulice i nasade, te grade novu žičnu željeznicu na Petřin.\* Također i druge se marljivo spremaju za slet. Najudaljeniji sletski gost je već na putu. To je naime g. Joshihiro Takata, delegat iz daleka Japana, koji će na sletu zastupati japansko naučno ministarstvo.

Najviše sokolova dolazi na slet iz Jugoslavije. Već sada je prijavljenih oko 5000 jugoslovenskih sokolova i 3000 drugih jugoslovenskih gostiju, osim đaštva i vojništva, koje će također biti zastupano na sletu.

Također i iz Amerike doći će mnogo gostiju — valjda oko 2000.

Češkoslovačko ministarstvo pošte izdalo je posebne marke po 50 h, 1 Kč, 2 Kč i 3 Kč. Marke nose sliku dra Miroslava Tyrša, te će se prodavati do konca tekuće godine. Tako će također i filateliste (sakupljači maraka) imati od toga računa.

\* Pećina s razglednim stupom otkuda se dobro vidi ceo Prag.

**Pokrajinski slet u Ljubljani.** Iduće godine prirediće se u Ljubljani pokrajinski slet, koji će biti obavezan za župe Celje, Karlovac, Kranj, Ljubljana, Maribor, Novo mesto, Sušak, Varaždin i Zagreb. Istovremeno sa sletom održaće se i II međusletska savezna takmičenja. Sve svečanosti vršiće se u spomen 70 godišnjice opstanka »Ljubljanskog sokola«, matice čitavog jugoslovenskog sokolstva, koji je osnovan godine 1863 pod imenom »Južni sokol«.

**Događaj mladog junaka.** Sedamnaest godišnji Slovak Čelko izvršio je jednog dana junački čin, o kojem su pisale sve češkoslovačke novine. Mladić je gluhonem. U brnskoj okolici igrali su se dečaci ulicom i neki stariji Čelkov prijatelj tako se nespretno nagne nad otvor vodnog kanala i padne 8 metara duboko u vodu. Srećom nije bilo u njemu mnogo vode, ali se ipak dečak prilično izudara, pre nego što mu se posreći da se uspravi u vodi, koja mu je sizala skoro do grla. Gluhonemi Čelko malo je premišljao i skoči za njim. Izudarao se je također i on, ali ipak ne kao njegov prijatelj. Mali Čelko poče da spasava svoga prijatelja, ma da je bio i mlađi i slabiji od njega. Naredio mu je da se penje gore po željeznoj cevi, a sam se je također penjao za njim i podupirao ga glavom, da bi mogao da dohvati rub kanala. Dugo su trebali do vrha, ali ruba nisu mogli da dohvate. Iznemogli su i ponovno padoše u vodu. Tu su se odmorili. Čelko imao je dobru misao: skinuti treba ogrtače, koji su ih smetali. Potom stadoše ponovno da se penju. Gluhonemi mladić ponovno je pomagao svojem prijatelju. Opet su prispeli do ruba. Čelko se je grčevito prihvatio cevi, da ne bi poskliznuo, prijatelj mu stupi na leđa, primi se ruba kanala, i izvuče se napolje. Sada je počela da mori briga maloga Čelka, kako da sam izađe iz kanala: njegove malene ruke nisu mogle da dohvate ruba. Spašeni njegov prijatelj također je razmišljao kako bi pomagao svojemu spasitelju. Čelko pokaže mu rukom, kako da mu pomogne. Prijatelj ga je razumeo. Legnuo je na kraj kanala, rukama se dobro prihvati ruba, noge je spustio u kanao tako, da ga je mogao mali Slovak da dohvati. Ovaj se primi nogu, te se po dugoj mucu i velikom naporu pomoću svog prijatelja, popne na površinu. Čistav sat su se mučili da su izašli iz kanala.

Stariji dečak je zatim priznao, da bi se on bio bojao da skoči za Čelkom, kad bi on bio prvi pao u kanao. Čelko pak o



tome nije razmišljao. Zar nije to junak? Da živi mali Slovak Čelko!

**Umerenost** je stablo, čiji se plodovi zovu zdravlje i zadovoljstvo, kaže arapska poslovica, a stogodišnji rimski junak Valerius Maximus nazvao je umerenost »majkom zdravlja«. Nizozemski lekar Boerhave tvrdi: tri najbolja lekara su: »Čistoća, rad, umerenost«. Washington, M. Stuart, Edison, Masaryk i ceo niz odličnih muževa je pored ogromna rada zdrav sa mo zbog umerena življenja.

**Kolevka ljudskoga roda** po mišljenju američkog profesora Alfonsa Ponda tobože nije u Palestini ili u pustinji Gobi, kako su to do sada učenjaci mislili, već u srednjoj Africi, gde je našao mnogo čovečjih kostiju, oruđa i drugih predmeta, koji izviru, tobože, iz mnogo starijih vremena, nego što ih je do sada istorija poznavala.

**Krava sa sportskim duhom.** Nije dovoljno da samo mi ljudi postizavamo rekorde. I životinje neće da zaostaju za nama, i one se takmiče među sobom. Negde u Kanadi imaju takvu muzaru koja iz petnih žila nastoji da postigne rekord u davanju mleka. I taj njezin sportski duh nailazi naravno na opšte ljudsko odobravanje. Ova rogulja daje kudikamo više mleka nego njezine obične drugarice; stoga je njezin život kudikamo sjajnije, nego životarenje njezinih pomenutih drugarica. Ona nije zajedno s njima, kako se ne bi u njih ugledala. Svaka njezina kretnja motri se sa svom pažnjom. Nadziru je kako jede, kako spava, staraju se da joj probava bude uvek u redu. Ne smemo se dakle čuditi što vredna rogulja već iz zahvalnosti oseća dužnost da daje mnogo mleka. Ova rogulja, uzor plemenita takmičenja, nadmašila je sve dosadašnje rezultate. Za ciglo pola godine dala je, prema tačnim računima, 18.252 litra mleka, pa su dobili iz njega 2133 funte maslaca. Bude li njezina darežljivost ostala ista, biće ona najglasovitija muzara američkog kontinenta. Već sada slovi kao znamenitost. Mlekarski stručnjaci ne mogu joj se dovoljno nadiviti. Veterinari opipavaju joj bilo; agrarni izvestitelji opisuju, kako ona svome najdražem švicarskom treneru dopušta da je svaki dan četiri puta muze; glade je, donose joj darove, propitkuju, mogu li je fotografisati. Na sve ovo ona samo mukom odgovara, čime će da kaže da se barem ne protivi. No ona radi svoje velike slave ipak nije uobražena. Ta nije nikakva lepota kraljica. Niti je ubedena u svoju vrsnoću,

niti gleda s prezirom na slabije svoje sestere; njoj to naprosto nije dano. Daje mleko, a ne možda radi toga da bi stekla zlatnu kolajnu Saveza kanadskih mlekarskih stručnjaka, nego radi toga što upravo mora. Pa to je baš ono što je odlikuje. Da je ona lepota, jamačno bi se svi volovi o nju otimali pa bi bez sumnje imala već lepu vilu kraj mora, više automobila, pa i angažman kod — tonfilma.

**Aeroplan u službi stanice za spasavanje.** Botkinova bolnica u Moskvi ima svoje letalište za aeroplane, jednu radio-stanicu i stanicu za spasavanje. Poseban telefon spaja tu stanicu sa svim predelima Moskeve i njezinih predgrada, zajedno s tvornicama i radionicama. Kod stanice za spasavanje vrše neprestano službu dva aeroplana s pilotima i lekarima. Svaki aeroplan ima dve bolesničke postelje i lekove. Čim stigne prijava o kakvoj nesreći, odmah poleti aeroplan s lekarom na prijavljeno mesto, obavi prvu pomoć te poveze bolesnika, bude li potrebno, odmah u Botkinovu bolnicu.

**Kad se desi nesreća s elektricitetom,** valja pre svega početi odmah s veštačkim disanjem, ili običnim načinom pomoću ručke, ili pomoću aparata. Ovo veštačko disanje valja produžiti satima, jer se može i nakon pet sati pokazati uspeh. Onaj, koji nije lekar, neka se drži kod spasavanja ovih uputa: 1 Ukloni stradaoca odmah iz područja elektriciteta, ali pazi kod toga na sebe! 2 Počni odmah sa spasavanjem, ne misli nikad da je prekasno! 3 Stradaoca položi vodoravno; raskopčaj mu gornji deo tela; neka bude dovoljno vazduha i svetla; počni odmah s veštačkim disanjem, dok ne dođe lekar! 4 Nemoj stradaocu ništa sipati u usta!

**Tragovi šećera u jantaru koji su se održali 80.000 godina.** Mikroskopske tragove šećera, koji su se našli u jantaru, uvek zajedno s insektima, nedavno je istražio neki berlinski naučnjak. Ustanovio je da je šećer bio u jantaru 60.000 do 80.000 godina, a da se nije nikako promenio. Pa kako je došao u nj? Insekti su se uhvatili u smolu borova na baltskim obalama; smola se zatim pretvorila kroz tisuće godina u jantar. Uhvatile su se pčele i leptiri, dakle medarice, i ušenci što sišu iz zelenih biljaka šećerni sok. Jantar se dakle pokazao kao nenadmašivo sredstvo za konzerviranje te može i mikroskopske tragove organskih tvari, koji se inače vrlo lako raspadaju, sačuvati nepromenjene tisuće godina.

**Gumeni točkovi na željeznicama.** Kako je bila za putnika vest da bi mogli željeznički vozovi dobiti »gumene točkove«, vrlo radosna, jer bi onda bilo putovanje bez tolikog drmanja kudikamo prijatnije, ipak u glavnom nije ova želja pokrenula probu s gumenim točkovima, nego nastojanje, kako bi se trenje točkova uvećalo. Trenje je gde kad tako neznatno da se točkovi lokomotive, naročito kad su vlažni, okreću na istom mestu. To biva pre svega kod lakših lokomotiva. Pogonski točkovi s gumenim obručima uvećali bi trenje, pa bi se mogle na lokalnim željeznicama upotrebiti lakše i jeftinije lokomotive nego do sad. Nadalje je veće trenje vrlo važno na prugama velikih uspona. U Francuskoj su se na takvoj pruži, kod Laquevillea, gumeni točkovi poneli tako odlično da ih nameravaju francuske željeznice uvesti na svim prugama.

**Kako pauci hvataju ribe.** Da imaju ribe mnogo neprijatelja i među bubama, naročito vodnim, isto je tako poznato, kao što činjenica da američki ogromni pauci navaljuju na ptice. Američki istraživač Gudger raspravlja u nekom prirodopisnom listu o utvrđenim slučajevima, kako su pauci hvatali ribe. Pre mnogo godina imao je profesor Spring u New Jerseyu priliku da je video, kako je 18 mm dugi pauk s gata ujeo malog klena, dugog 81 mm, blizu hrptenog pera. Riba je isplivala s paukom na hrptu u krugu, ali se ga nije mogla osloboditi. Za 6 do 8 min. izvuкао je pauk ribu, koja se jedva još otimala, gotovo sasvim na suho. Istraživač metnuo je obe životinje u staklenu posudu sa širokim grlom, gde se riba zadržavala na dnu vode, a pauk je, plivajući na površini, čuvao stražu. Posle 3 časa pauk je poginuo, a riba istom drugi dan. — Neki drugi naučnjak opisuje, kako se spustio pauk s drveta u vodu na gomilu klenova; uhvatio je jednu ribicu te je nije pustio ni pod vodom, dok nije usled otrova uginula te isplivala na površinu. — Neko je imao u staklenoj posudi u sobi zlatne ribice, pa je opazio, kako je obadve ujeo pauk. On ga je doduše poterao, ali su ribice opet uginule. — Slično se dogodilo 1927 god. u akvariju u San Franciscu, gde je iz zidanog bazena preko noći nestalo ribica, čija su isušena telesa kasnije nađena u blizini na zemlji. I ovde se bio spustio pauk s drveta u bazen, te izvadio ribe. — U Argentini promatrali su pauka koji je u batunu opreo mrežu delomice

pod vodom, te hvatao punoglavce. Oko mreže našlo se puno praznih kožica tih žrtava. — 1925 god. gledao je neki prirodnjak, kako je uspelo pauku da je dovikao ribicu na list sred batuna, ma da se neko vreme ljuto otimala, dok nije, usled otrova, iznemogla. Ostavio je svoju žrtvu istom onda, kad je prirodnjak štapićem udario po vodi.

**»Mirisave knjige«,** ne samo u književnom, nego i u doslovnom značaju dobiće skoro Američani i to pomoću kazeina. Ovaj doduše nema prijatnog mirisa, ali ga dobije pod aromatično hemiskim uplivom. Tim mirisavim kazeinom impregnirajuće papir po knjige.

**Do koje visine stiže glas sa zemlje.** Zvuk prodire u vis lakše i jače nego u dubinu. Glas čoveka koji se nalazi 500 m ispod nas, čujemo još sasvim dobro, dok čovek 100 metara ispod nas neće dobro razumeti naših reči. Zvuk čovečjeg glasa dopire do 1000 m visine; krekatanje žaba i cvrčanje cvrčaka samo do 900 m; pevanje petlova, zvonjenje zvonova, vriska svetine još do 1600 m; zviždanje lokomotive premećuje zrakoplovac 3000 m iznad zemlje.

**O granicama rastenja.** Neki naučnjak objavio je zanimljiva opažanja o granicama u kojima rastu živi stvorovi. Veličina pojedinih vrsta životinja i biljaka zavisi o intenzivnosti i trajanju rastenja. Živi stvor može rasti samo, ako prima hranu, kojom se organizam delomično služi da vrši svoje pogonske zadatke. Što preostaje, ide u korist rastenja, pa što je taj preostatak veći, to više može da napreduje rast. Stoga mogu biljke narasti mnogo više nego životinje, tako Mamutovo drvo do 120 m visine, a kitovi samo do 30 m dužine. Vodne životinje ne moraju trošiti nikakve energije da nose teško telo, jer ga nosi voda, pa postaju dakle veće nego vazdušne životinje. Grönlandski kit može biti težak do 150.000 kilograma, slon samo oko 6000. I letenje traži mnogo energije, stoga su ptice koje nikako ne lete, mnogo veće od drugih koje lete; noj je težak 90 kg, a kondor, najveća ptica koja leti, samo 11 kg. Oskudica hrane ima za posledicu manju rast; neki sitni crvići koji žive u prirodi, narastu obično samo do 1 mm dužine, a paraziti koji nađu u svoga gospodara više hrane, mnogo su duži, čovečja glista do 40 cm. Životinje ogromnih dimenzija moraju imati i vrlo jak oslon. Kostur ima dakle kod velikih životinja mnogo veći udeo na ukupnoj težini živo-

tinje nego kod malih: kod rovkice 7-9 procenata, kod mačke 11'5, kod mladog psa već 14, a kod čovjeka 17 do 18 procenata. Važnu ulogu kod rasteinja igra i veličina površine creva, jer o njoj zavisi množina i upotreba hrane. Kad nastupi polno sazrevanje, upotrebi se višak koji je do tada služio rasteinju, u druge svrhe. No pošto više temperature polno sazrevanje uskoravaju, naraste ista vrsta u toplijim krajevima manje nego u hladnijim. Morske životinje u hladnim su morima veće nego u toplim. U evraziskim krajevima bivaju sve vrste životinja od jugozapada prema severu i severoistoku sve veće i tako biva da su se skupili u hladnim predelima najveći egzemplari životinjskih vrsta, a u vrućima srazmerno najmanji.

**Gradovi koji pevaju.** Američki naučnjaci koji se bave istraživanjima, kako bi se mogla odstraniti buka po ulicama, došli su do zanimljiva rezultata: U visini od 15 spratova iznad živahnih ulica izmešaju se sve halabuke odozdo u jedno jedinstveno zujanje, ali koje u svim gradovima nije jednako. Na naročitom instrumentu, nazvanom »osiso«, ustanovljeno je da zvuči Chicago u basu, New York u baritonu, London u sopranu — a toj razlici, tvrde, razlog su različiti oblici zgrada, broj kandelabara i žića po ulicama pojedinih gradova.

**Sodoma i Gomora.** Pater Mallon, direktor Biblijskog instituta u Jerusalimu, otkrio je ruševine Sodome i Gomore, severno od Mrtvog Mora, približno tri milje od reke Jordana. Ovaj grad iz Avramovih vremena bio je otprilike četiri puta veći nego Jeriho. Po raznim predmetima kojima su se služili u kućanstvu te po poljoprivrednom oruđu može se zaključiti da su starosedeooci ovoga grada bili pastirski narod s vrlo velikom kulturom. U ruševinama našli su se vrlo zanimljivi glineni sudovi, plastikom urešene čaše i vaze. Sem toga našli su u nekom sudu na lubanju deteta od šest godina; biće da je tu po sredi žrtva deteta neke nepoznate božanstvu. Iz ogromne množine pepela i ugljenisanih delova kuća, nađenih u ruševinama, može se sigurno zaključiti da je Sodomu i Gomoru zaista uništila vatra, kao što kaže Sveto Pismo.

**Čuju li ribe?** Već mnogo godina bave se naučenjaci pokušajima da reše pitanje, čuju li ribe, osećaju li zvučne talase u našem smislu. U pojedinim slučajevima uspeli su pokušaji, no nisu bili znanstveno dokazani. Kao što sada javljaju iz Londo-

na, uspeo je nameštenicima instituta za biologiju riba u Plymouthu i dokaz: naučili su ribe da dođu na znak zvona na mesto, gde dobivaju hranu.

**Pluta** dobiva se od plutaša koji raste u južnoj Evropi; najbolje vrste nalaze se u Španiji. Kora ovog plutaša vrlo je debela. Svake godine naraste nova naslaga, a svakih osam godina otpadnu naslage same, ali bolja se roba dobija, ako se kora oljušti pre, nego sama otpadne.

**Pčele navalile na aeroplan.** Jednom malo da nije roj pčela srušio aeroplan sa vazdušnih visina. Nekim slučajem pobege iz odeljenja za tovarnu robu u aeroplanu, gde su bile smeštene. Besne navalile na uprepašćene putnike pa i na pilota. Putnici se barem donekle obraniše dosadnih napadača svojim maramicama, ali pilot je morao čvrsto da drži kormilo, pa su ga pčele ujedale po miloj volji. No on je junački podnosio bolove te je srećno pristao sa svojim aeroplanom na pariskom letalištu, ali je morao odmah u bolnicu.

**Planina smrti.** Te dni mi je prišla u roke knjiga »Planina smrti«, ki jo je pisal urednik »Sokolica« brat Jeras. V njej je pisatelj z živo besedo popisal grozno trpljenje, umiranje in junaštvo srbskega naroda med svetovno vojno v domovini in na begu iz nje. Ker je bival pisatelj takrat v Srbiji, se je najprej tudi sam udeležil vojne kot dobrovoljec, a končno je moral odpotovati z drugimi nesrečnimi trpinici skozi Albanijo na morje in od tam v Francijo, da si je tako rešil življenje in svobodo. Kar je ob teh strašnih prilikah doživel, pa je popisal v svoji knjigi, ki je zaradi tega postala zgodovinsko zanimiva in važna ter zasluži, da jo prečita in z njo izpopolni svojo knjižnico vsak dobri Jugosloven. Toplo pa jo priporočam tudi našim Sokolikom, da iz nje spoznajo, s kakšnimi velikanskimi žrtvami jugoslovanskega naroda je bila priborjena naša sedanja svobodna Jugoslavija. Iz te zgodovinske požrtvovalne hrabrosti naših prednikov moramo tudi črpati in se navzeti njihovega duha, poguma in vzvišene domovinske ljubezni za požrtvovalno in uspešno obrambo svoje krasne in dragocene domovine, za utrditev svoje sedanje svobode in za osvoboditev še zasužnjenih bratov in sester pod kruto tujčevo peto. Knjigo krasijo in to pojasnjujejo mnoge lepe podobe Mirka Šubića. (Knjigo se naroča na naslov: J. Jeras, Levstikova ul. 21; posamezni izvod stane 20 Din.)

Fr. R.



## IZ UREDNIŠTVA

Sve dopise namenjene za »Sokolića« treba slati samo na naslov Josip Jeras, urednik »Sokolića«, Ljubljana, Levstikova ulica 21 — a ne na razne druge naslove, kako se to još uvek dogada. Dopisi za 5 broj Sokolića neka se pošalju uredništvu do 5 maja.

Dopisi treba da budu pisani čitljivo mastilom ili pisacem strojem! Loše pisani dopisi neće se štampati — svršiče u košu!

Naraštajci i ona braća, koji još nisu dovoljno vešta u pisanju neka daju svoje dopise popraviti onoj braći, koja dobro poznaju jezik i koji su vešti u pisanju.

Medu saradnicima još uvek nemamo naraštajki i sestara — članica. »Sokolić« je također namenjen i njima, pa neka također i one saraduju!

»Sokolić« mora imati saradnika iz sviju krajeva naše države!

Starajmo se svi da postane »Sokolić« najbolji jugoslovenski omladinski list!

Svakj naraštajac i svaka naraštajka mora biti pretplaćena na »Sokolića!« Budite tačni u plaćanju pretplate!

»Sokolić« se naročuje kod: Uprava sokolskih listova, Ljubljana, Narodni dom. Pretplata na »Sokolića« iznosi Din 20.— godišnje.

---

### Rešenje križaljke i brojčaniće iz 3 broja »Sokolića«

Rešenje magičnega lika, križaljke, zlogovne verige, izpopolnjevalke iz 3 broja »Sokolića« Magični lik: navpik in vodoravno: 1. Pirit, 2. Ris, 3. Kisik.

Križaljka: vodoravno: 2. Oru, 4. Vis, 5. Sova, 8. Anka, 10. Voz, 12. Ada. — Okomito: 1. Tri, 2. Ovan, 3. Usta, 5. Sova, 6. Vo, 7. Vaza, 9. kg, 11. Oda.

Zlogovna veriga: Vodoravno: 1. Bantu, 3. Baku, 5. Bakar, 7. Mentol, 9. Paket. — Navpik: 2. Tuba, 4. Kuba, 6. Karmen, 8. Tolpa.

Izpopolnjevalka: 1. Oje, 2. Rus, 3. Uže, 4. Una, 5. Vis, 6. Usa, 7. Bor, 8. SKJ, 9. ČOS, 10. Ulj. — V srednji vrsti od zgoraj navzdol: Južni Sokol.

---

## Zlogovnica

Polja napolni z zlogi!

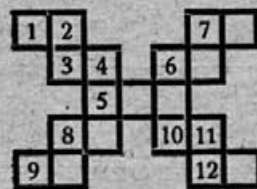
Besede pomenijo:

Vodoravno:

1. Sundski otok.
2. Mohamedansko svetišče.
5. Žénsko krstno ime.
6. Plemič.
6. Del pohištva.
8. Kraj v bližini izvira Kolpe.
9. Razprtija.
10. Jugoslovenski pesnik.
12. Pijača.

Navpik:

2. Visoka planota v Dinarskem pogorju.
4. Turški sultan.
6. Južni sad.
7. Slaven staro grški kipar.
8. Tunel.
11. Dekliško krstno ime.





I



II

## Popunjalka

(Sastavio: Jovan Kosanović, naraštajac Đurdenovac.)

- Oblik reke.
- Ratno sredstvo.
- Magarac.
- Ostavlja svako.
- Bibliško lice.
- Potres.
- Prkos.
- Vesnik proleća.
- Prištalica Gj. Gaja.
- Vulkan.
- Prometno sredstvo.
- Deo slonove glave.
- Vatra.
- Muš. ime.
- Životinja bez glave (madž. — čelo, front).
- Žensko ime.
- Glava Mletačke republike.
- Arapska luka.
- Sever (tuđ.).

Od I—II Sokolska slava u mesecu martu 1932.

## Zloženska

(sastavil M. P.).

DON, E, E, GO, HA, HE, HO, JO, KA, KAL, KAN, KO, KRA, KVA, LA; LA;  
LON, MA, ME, MET, NO, OR, RAN, RE, RUN, SA, SE, TE, TOR, UP, ZIT.

Iz teh zlogov sestavi besede. Začetnice besed povedo ime znanega sokolskega telovadca.

Besede pomenijo:

- |   |                                     |
|---|-------------------------------------|
| 1. Pušavski četveronožec.                                 | 6. Nedavno umrli američki pisatelj. |
| 2. Mesto v Perziji.                                       | 7. Mesto na Japonskem.              |
| 3. Univerzitetno mesto v Švedski.                         | 8. Mesto v Zapadnoj Indiji.         |
| 4. Pokrajina v zapadnoj Africi<br>(prej nemška kolonija). | 9. Razstrelivo.                     |
| 5. Ravnik.  | 10. Vihar.                          |
|   | 11. Sportna panoga.                 |

## Sokolići!

Sa svim priborom i gotovom izrađenom robom po propisu SKJ bićete najsolidnije i najjeftinije posluženi kod bratske firme:

## Branko Palčić

ZAGREB, KRALJICE MARIJE BR. 6., ili BRANKO PALČIĆ,  
BEOGRAD, BALKANSKA 24. / SOKOLSKI DOM, SPLIT